

Rom

¹ I asęta, Yesu Kerisoné kutó diratere whi Pol-né dapó. Kótóné ama fo wisi yó maté kweyópóló, ą beterepaae ape yóló, ę *aposel* whi sóró beteralepó.

² Yesu Keriso ą waai teópatei, Kótóné kóló whirapené so whi tao saaire fo wisi waalopóló, yóló mulale fo ama kae muló betere *buk*-mó aseyóló mulélipakalepó. Ai fota me kae mei, Kótóné ama naalemamó erapó.

³⁻⁴ ą mo tiki daaleiteita, ti Depit-né deté wale whiné deyaleteiné erapó. Mo kae beterótu betere Dei Kepe Wisiné ą Kótóné Naalema mo doasi fotokọ bole whipóló so whi feané kisipa yópóló hakearaleteita, ą sukaletei momó kepaayale alané eralepó. ą me kae mei, da teteróló kaae tare whi Yesu Kerisotórótípó.

⁵ Yesuné ama doi doasi muópóló, Kótóné ąpaae matepa amamo hamokoróló ąpaae *aposel* kutó melalepó. Atéyaleteita, Juda meire fake so whi fea Yesu Keriso beterepaae wóló, ąpaae kisipa tiki tiróló ama fo aomó sukóló beterópóló, ai fo yó maté kweyae yóló, da sóró beteralepó.

⁶ Diakélé Yesu Kerisoné ą beterepaae ape yóló, ama fake so whıtamo touró betereiteiné mo ama so whıtóró beteralepó.

Pol Rom-paae faai yale fo

⁷ Yalo i dere asęta, Rom bemó betó mole Kótóné yaala sókó furaalu ą beterepaae ape yóló, sóró kae beteró betere so whipaae dapó. Térapa, ąané Aya Kótóró Tale Yesu Kerisotamoné hamokoróló

tao sere alaró hosaa muni deyóló mo dua betere alatamo, diã feapaae erópóló yae.

⁸ Yálo folosóró dere fo i ape. Diã Talepaae tué tiki tiró beterapóló, i hae kwiamó betó mole so whiné deté fupa yálo wosalepó. Diã fea atéro betepa, ę Yesu Keriso tuamó bitu, ę teteróló kaae tare Kótópaae mo kée du beterapó.

⁹ Kótóné ala eróturaalu, yálo hosaa tuamó doasi ketekę buóló, ama naalemané fo wisi so whi feané wosópóló i yó mótu betere ape. Ai Kótóné keletómó, betere dokọ yálo diã kisipa keteréni, diãmó moma hãle eró taretei ama mo kisiparapó.

¹⁰ Atéro moma deté wou betereitei, mió mo dokonóturaalu ę diã beterepaae wópóló, Kótóné ama tų aleraai kisipa mupa, ti ai ala mo erópóló du beterapó.

¹¹ Dęi Kepe Wisiné ę tuapaae hamokoróló erale ala wisi diã fotokọ buóló beterópóló, yálomo diã melaai ę diã beterepaae mo wonée du beterapó.

¹² Ę diã beterepaae wonée du betereiteita, hãle meipó. Diaaọ Talepaae kisipa tiki tiró betere alané ę ketekę bulóo, yálo kisipa tiki tiró betere alané diãkélé ketekę bulóo yaai kisipa mutu waai dapó.

¹³ Ne norape-ó, yálo i dere fo diãné kisipa yaasepóló diriyóló wosae. Ę mepaae Juda meire fake tuapaae fóló, Kótóné ala eróló du olerótu yale kaae, diã tuapaaekélé ai ala eraai kisipa mutu wonée du betereitei mepaae alané sesé deté wóló, miókélé ai alatóró hãle du beterapó.

¹⁴ Ęta, Krik fo bole whiró kae be fo bole whitamokélé, *skul* yóló doasi kisipa sere whiró *skul* ini mo hãle betere whitamopaaekélé i fo wisi yó matere ala Talené ępaae dirae yóló melale kutó

ereteiné taaréni, feapaae mo eraai doasi ketekeꝑ bulapó.

¹⁵ Atére betené, diꝑ Rom bemó betó mole so whiꝑaaekélé kale fo wisi yó matere ala ę wini, halaainé yó melaai mo doasi ketekeꝑ bulapó.

¹⁶ Ti ai fo wisi tuꝑmóta, Kótóné ama fotokꝑ boleteiné ai fo wosóló tuę tiki tiró betere so whi fea aluyaosóró, tao saaire fopóló kisipa mutu, ę wini halaainé yó mótu beterapó. Ai fo wisi folosóró Juda fake so whiꝑaae yó melóló, nalo ti Juda meire fake so whiꝑaae i yó mótu betere ape.

¹⁷ I fo wisinéta, Kótóné keletómó mo donoi so whi beteratere ala i ape yóló, haķearóló yó mótu beterapó. Ti ai donoi alata, kaae sóró deté fóló kemene folepaaekélé me alané sumitei, kisipa tiki tiratere alané betꝑ sua dapó. Ti aita, ašemó ere fo kaaepó. “Mo donoi so whiꝑta, kisipa tiratere alanétóró bitiré faalopó,” erapó.

Kótó fopaae butu erótu betere ala

¹⁸ Téꝑatei, i haemó betó mole so whiné Kótó betere kisiparutei, bitini nisiyóló ama fo wosaalo hóróló, kae kae du betere dowi alané kale bete mole mo fo wisi aluróló husirótu beterapó. Atétu betepa Kótó hepen bemó bitu, ai dowi alatamo fopaae boletei so whi feané kolóꝑóló, haķearótu beterapó.

¹⁹ Ti ama ai fopaae butere alata haķe mei, Kótó ą etei kaae Tale beterapóló so whiné kisipa yóꝑóló, amatei ą haķearóló yó mótu betaleꝑó.

²⁰ Mo take Kótóné i haeró yó mole ęla ęlatamo kaarale alimó kaae sóró bitiré wale so whinékélé, mió i alimó betó mole so whinékélé, Kótó ą tuꝑmó

ere ala kelené kelenénipó. Tépateti, ama aleyóló muló betere ɔla ɔla kilituraalu, i ere ɔla ɔla feata, mo ti betere Kótóné doasi fotokóné alerapóló kisi-parapó. Atére betené fo tokótamo yóló taletere alimó, Kótópaae ya betere kisipa iniru yalepóló, ama kisipa felératere fokélé mo yaalomeipó.

²¹ Ti noatepae, Kótó atimané kisipa irutei, Talepóló ama doi doasi muópóló hale horatere ala ó mó kée dere fokélé dua inipó. Téturaalu, atimané mole tuę tikikélé okoko iru, hosaakélé mo tóru yóló diliki yó falepó.

²² Ti atimanétei ɔta, tuę tiki fosó fosó yóló dotoróę fale whırape beterapó du betepatei, atima okokoi whı alée fóló beterepó.

²³ Atéru, sukókélé ini, ama kae ere ɔę wisi-naale faane Kótó betepatei, kelené kilinipóló taalóturaalu, kelené keletere ɔla ɔlatei, Kótó sųróló whıné naasené aletua yalepó. Ti ai aletua dere ɔlata, whı ó ba, na, hupu, wuli, aita sukutua dere ɔlarapetei sųróló aleóló aso daaróló, atimané Kótópóló momatua yalepó.

²⁴ Atétu betale betené atima hosaa tuamó eķęle yóló du betere dowi ala mo ti fakeyóló so ó whı hamomatamotei nópu nokole ala du betepa, Kótóné sesé ini, mo ti deté fu beterópóló taaralepó. Atétepa, hale deté fu betale mo sonalei dowi alané atima tikitei folokoleróló, u doręle i doręle du betalepó.

²⁵ Atéturaalu, Kótóné mo fo wisi taaróló, kapala fotei tao tawalepó. ɔla ɔla fea aleyóló muló betere Tale betepatei a aomó sukóló bitini, ama aleyóló muló betere ɔla suka, kósupó, hupu, na, hasi, ni atimané talepóló aomó sukóló bitu, ai ɔla ɔlané

hękesere ala eróló momatu betalepó. Ai ọla ọla feata, Kótóné aleóló muló betereteiné ama doi betẹ hale sóró horóló, mo kée fo du betenérápó.

²⁶ Atima atei ala hẹle du betepa, mepaae mo sonaalei dowi alakélé ekele yóló hẹle deté fu beterópóló, Kótóné seséni taaralepó. Sorape atima whịtamo dere ala taaróló, so hamomatamotei dowi ala du betalepó.

²⁷ Soné ai dere ala kaae, whịrapenékélé sotamo dere ala taaróló, whị hamomatamotei yaaire dowi ala atimané hosaa tuámó si kaae dukuraalu, ekele yóló du betalepó. Whịné yópóló Kótóné muló betere donoi tẹ mupatei taaróló, whị hamomatamotei sonaalei ala du betaleteimó, Kótóné matere dowi kwia atimané tikimótóró su betalepó.

²⁸ Ai ala tómó, Kótó ẹ etei kaae Tale beterapó tuẹ ini, hẹle ọla nisiyóló taae faraletéiné atima mo okokoi tuẹ mulóló, ené inire ala họko deté fu beterópóló taaralepó.

²⁹ Atétepa, du betale dowi ala atima tuámó fẹayóló sẹraletei i ape. Donoi ala ini, họko dere alakélé, so nópu nokole alakélé, ọla ọla mo dekeró senée dere alakélé, mepaae dere sonaalei dowi alakélé, hẹle yó tarepó. Téturaalu, mepaae whịné mole wisi wisi ọla ó du betere alakó enée yóló dei tuẹ mutereteikélé, whị dele alakélé, hẹle sere alakélé, whị dilikitere alakélé, me whịpaae dei kisipa mutere alakélé, betere dokọ hẹle yó tarepó.

³⁰ Tétu me whị kikiti eratere fokélé, mo hẹkeamó yóló sininatere fokélé, Kótó hóróló bóe dele alakélé, fo wosóló aqmó bitini, dowẹae fole alakélé, nene duraalu bopé faketerere alakélé, me whịné amatei ẹ doi sóró horatere alakélé, hẹle du

beterapó. Aita atimané tuénétei kae kae dowi ala kaaróo, hama alimané dere fokélé woseni dowæae fóo, duraalu dapo.

³¹ Tétu, wisi tué mutere alakélé, kisipa tiki tiratere alakélé, yaala sókó fole alakélé, kolené sukutere alakélé, atima tuamó mo munipó.

³² Kótóné ama mo donotóro taleturaalu, atei kaae ala du betere so whita, mo ti sukópóló dae ere fo atimané tué irutei, dowi ala hãle yó tawóo, atei kaae ala du betepa mepaae whiné kilitu, ai alata mo wisirapa yae yóo du beterapó.

2

Kótóné fo tokóló mo donotóro taletere ala

¹ Atérapa, diã mepaae so whiné du betere ala taleyóló só derótu betere so whi-ó, fo tokóló taletere sukamó diã hãsóko faai kisipa mutu, me fo tokó matere alakélé mo yaalomeipó. Ti noatepae, atima du betere ala kaae diaaokélé du betereiteiné, atima só deróturaalu diãkélé ai só derótu betere ape.

² Ai ala du betere so whita, Kótóné hãle hoko taleyóló só deréni, atimané mo yale ala Kótóné mo donotóro taletu betereitei ðané kisiparapó.

³ Diã mo whiné mené dere ala taleyóló só derótu betere-a, atimané ai dere ala kaae diaaokélé du betepa, Kótóné mo donotóro taletere tuamó diãkélé hãsóko faalopóló de?

⁴ Meta, Tale a mo wisi alatóro erótu betere Kótó bitu, diã hãsóko fóló dowi ala depa kwia hapale tokó meni yóo, diã tũ wisipaae fópóló kaae taté fóo, du betere ala diã kisipani, hãle ɔla kaae aɔrólo

faletu betere? Aṭa wisi alamaaté erótu betere Tale ereteiné, diḡ dowi ala taaróló tḡ wisipaae fópóló, kaae taté fu betere ala diaaḡ kisipa ini airapó?

⁵ Tépaṭei diaaḡ hosaa ṭaru, dowḡaae fóló dowi ala haḡe yó taremó Kótó ḡ fopaae butu, kwia melaaire ala diaaḡṭei betḡpaae yóló muté ai hutu betere ape. Atéroró kwia matere alata, ama mo donoyóló taletere ala haḡearatere be demó yaalopó.

⁶ Kótóné ašemó i fo erapó.

“Betḡ betḡ so whḡ atimané yale alamó Kótóné kwia mo donotóroró melatepa saalopó,” erapó.

⁷ Mepaae so whḡiné wisi alatóroró haḡe yó taru, Kótóné ama kae ere deḡ wisinaalekélé, wisi doi muaaire alakélé, ḡtamo betḡmó betó tawaaire alakélé, senée yóló wóputu betere so whḡpaae Kótóné mo ti betere bete melaalo ai ape.

⁸ Téretei, mepaae so whḡ kale mo fo wisi wosóló aḡmó bitini, atimatei heḡkese yaaire dowi ala sya fóló, du betere so whḡtamo Kótó ḡ fopaae butu, kwia melaalo ai ape.

⁹ Atéturaalu, dowi alatóroró du betere so whḡ fea dei fomaake kisipa muópóló, Kótóné sekḡi ala folosóroró Juda fake so whḡpaae eróo, nalo ti Juda meire fakepaae eróo, yaalopó.

¹⁰ Téyaalotei, wisi ala du betere so whḡpaae ti Kótóné ama kae ere deḡ wisinaalekélé, wisi doi muaaire alakélé, hosaa muni deyóló dua betere alakélé melaalopó. Ai alata, folosóroró Juda fake so whḡpaae melóló, nalo ti Juda meire fakepaae melaalo ai ape.

¹¹ Ti noatepae, Kótó ḡta me fake so whḡpaae wisi ala eróo, me fakepaaemo dowi ala eróo dumi, mo

betə kaae alatóro erótua dapó.

¹² Mepaae so whi Kótóné ama tukóló muló betere fo tué inipatei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fo hāle mupatei, Talené atima só deróló mo ti aluraalopó. Atétere kaae, mepaae so whi fea Kótóné ama tukóló muló betere fo tué irutei, dowi ala du betepa, ti ai tukóló muló betere fonétei só deraalo ai ape.

¹³ Ti noatepae, Kótóné ama tukóló muló betere fo hāle wosetu betere so whipaae mo donoi so whipó yaalomeitei, sya fóló erótu betere so whipaae ti mo donoi so whipó enérápó.

¹⁴ I dere fota mo dapó. Juda meire fake so whipaae kale tukóló muló betere fo mené dosayóló yó meni, atima kōleanétei ita wisi alapó, ita dowi alapóló tuépa, ti Kótóné ama tukóló muló betere foné eraaire ala atimané hosaa tuamó asēretei hākearatapó.

¹⁵ Atéturaalu, atimané me dowi ala depa, ti hosaa tuamó atimatei só deróo, me sukamó yale ala tuénétei talerālemó, me ala yale kisipa munitepa, ti atima só derénipó kisipa muóo, dua dapó. Atétere alané Kótóné i ala yae, i ala yaqse ere fo atima hosaa tuamó asēretei hākearatapó.

¹⁶ Ti ai alata, Kótóné so whi feané hosaa tuamó hiróló mole alarape taletere be demótóro Kótóné Yesu Kerisopaae tale yae depa, amamo tale yaalopó. Kale fo wisi yało yó móturaalu me fo kae dumi, ai fotóro yó mótu beterapó.

Kótóné tukóló muló betere fo Juda fake atimanékélé tikitua dapó

17 Térapa, diã Juda fake so whi-ó, Ƶalo i dere fo mo wosae. DiaaƵ kisipané diãta, Juda fake bitu, kale tukóló muló betere fopaae tué tiki tiróló, Kótótamo fulumu yóló betamó betere so whipóló bopé faketu bitu de?

18 Kale tukóló muló betere fo tuamó mo bete mole foró doasi kisipare alatamo diaaƵ diriyóló kisipa sóró, Kótóné ama yaai kisipa mole ala betekélé sumó tuéruraalu, kae kae ala fea taleyóló, mo bete alata i ape du betere?

19-20 Ti diã feata, Kótóné tukóló muló betere fo tuamó bete mole alarape fea bulapóló kisipa mutu, kele dilikire whirape alisóró fóló tu yó melóo, diliki tuamó betere so whi demó beterópóló deróo, okokoi kisipa mole so whi donorate ala yóo, keteirape yó matere whi betóo erapó du bitu de?

21 Ti diãné ai yó mótu betere fo-a, diaaƵkélé sya fóló du bituraalu de? Diãné mepaae so whi ma duraalu, Ƶlémi naƵse du betere-a, diãkélé Ƶlémi nukumié?

22 DiaaƵ mepaae so whi ma fo duraalu, nópu naƵse du betere-a, diãkélé nópu nukumipóló de? Diã kapala kótópaae moma yaai aleale Ƶla hórótu betere so whi-ó du betere-a, diã momatere bemó muó mole Ƶla Ƶlémi sinituraalu de?

23 Diã kale tukóló muló betere fo tuérapóló bopé faketu betere so whi-ó, diaaƵ ai ere fotei tukóló, Kótóné doi folokoleróló dorótumié?

24 DiaaƵ du betere alata, ašemó i ere fo kaaepó. “DiaaƵ du betere alané Juda meire fake so whi tuamó Kótóné doi wisi mo ti doró beterapó,” erapó.

²⁵ Kale tukóló muló betere fo sya fóló erótu bitutamo, tiki sekaꝑ tukóló sirótu betepa, ti bete mulapó. Téni, kale tukóló muló betere fo sya feni tikitu betepa, ti tiki sekaꝑ tikinire whị aꝑrapó.

²⁶ Téretei, mepaae tiki sekaꝑ tikinire whịné kale tukóló muló betere fotamo sya fóló erótu betepa, ti tiki sekaꝑ tikire whịné dere ala kaae yaalo meipóló de?

²⁷ Atérapa, diꝑ tiki sekaꝑ tukóo, kale tukóló muló betere fokélé tuꝑ yóo irutei, ai fo tikitu betepa, ti tiki sekaꝑ tikinirutei kale tukóló muló betere fo sya fóló erótu betere whịrapené diꝑ só deraalo ai ape.

²⁸ Mepaae Juda fake whị hꝑle tó tikiné maaté dꝑta, Juda fakepó du betepa, ti ai whị ꝑ mo Juda fake whị meipó. Ti mo tó tiki sekaꝑ tikitu betere alata, me bete munipó.

²⁹ Mepaae whị detamo ama hosaa tuꝑmó Juda whị betepa, ti ꝑ mo Juda whị ai ape. Asemó ere fo maaté sya fóló mo siriró betepa, aita bete ala meipó. Dꝑi Kepe Wisiné hosaa tuꝑmó siriró betere whịta, mo siri eró beterapó. Atei kaae whị doi sóró horatere alata mo whịné dumi, kótóné betꝑ ꝑ sóró horótu beterapó. Kótóné betꝑ ꝑ sóró horótu beterapó.

3

Mepaae alané Kótóné eró tare wisi ala alu-ranénipó

¹ Térapa, Juda fake kolósu, Juda meire fake kolósu depa, noa wisi alané Juda meire teraae fale? Ó

atima tiki sekaę tikitere ala tuamó noa ke wisikó bule?

² Aita mo kae kae ala fea atimapaee meló betereteiné teraae falapó. Ti folosóro meló betere topo ala i ape. Kótóné mo ama fotóro atimapaee wisiyóló kaae tawae yóló, melóló atima sóro beteralepó.

³ Ti mepaae Juda fake so whi ąpaee tuę tiki tirénitere betené noa ala yaaloé? Ai dere alané Kótóné ama so whipaae eró tare wisi ala doróló aluranére?

⁴ Mo meipó. So whi feané dere ala taletapa, kapala fo bupatei, Kótó ą betą mo fotóro bulapó. Aita, asemó i ere fo kaaepó.

“Naao dere fokélé mo donotóro yóo,
fo tokóló taletere alakélé, naao kisipa mole ala
sya furaalu mo donotóro dapó yóo, yópoló
yae,” erapó.

⁵ Dąné hoko du betere dowi alané Kótóné mo donoi ala so whiné kolópoló hakearatepa, dąné noa fo enére? Dąné du betere alamó Kótó ą fopaae buturaalu kwia matepa, hoko ala dapó yaaloé? Ti atei kaae mutere tuęta, mo whiné mole tuępóló i dere ape.

⁶ Kótó ąta, hoko ala dumipó. Atei kaae ala wuasóro, ti i haemó betó mole so whi featamo netéro fo tokóló tale uąé?

⁷ Mepaae so ó whiné etei kaae fo enérapó. “Yąlo kapala ala du betepa, ti Kótóné ama bete mole alaró mo kae ere de wisinaaletamo hakearóló, mo ti fakerótu beteraepó. Atétu betepatei, noatepamo Kótóné ę dowi ala dere whipóló, só derótu betere?” enérapó.

⁸ I dere fotamo mopa, ti etei kaae fo enérápó. “Wisi ala sókó wópóló, dą dowi ala dekéro yaalopa sae!” Dąné atei kaae hoko fo du beterapóló, mepaae so whiné dą doi doróló erótu beterapó. Mepaae whínékélé atei fo deté fupa wosalepó. Talené atei kaae so whi só derótu betere alata, mo donopó.

Donoi whi mo betąkélé bitinipó

⁹ Térapa, atei kaae dere forape woseturaalu, dą noa kisipa munére? Kótóné dą Juda fake wisiyóló kilituraalu, Juda meire fake siwiyóló tao sumipóló kisipa mute? Ai ala mo dumipó. Dą Juda fakekélé, Juda meire fakekélé, fea betą alatóró ereteiné dowi alané dokóló muló beterapó.

¹⁰ Aita, asemó ere fo kaaepó.

“Donoi ala dere whi mo betąkókélé bitinipó.

¹¹ Mo betą whínékélé etei kaae Kótó beterapó kisipa muó, mo betą whínékélé Kótó kelaai dapóló ketekę buóló kekọ, mo dumipó.

¹² So whi mo fea tų wisi taaróló kọpaae fóló, atima feané du betere ala bete muni, mo ti doyo falapó.

Wisi ala dere whi mo betąkókélé bitinipó. Mo meipó,”

¹³ “Atimané du betere fota, whi dou tukętepa dei kęlaa sókó woutere kaae yóo, atimané dere fokélé whi dilikóló kapala fotóro yóo, atimané kólómó du betere fokélé, whi tukó nóló sukunaterere dowi fe bole wuliné whi dóló sukunótu dere kaae, yóo du beterapó,”

14 “Atimané me whi yóló sininóló só deratere foró, whi hakesaraterere fotamo atima tuámó fāanuraalu, hāle yótóro tarapó,”

15-17 “Atima whi daai ketekē buóló kekepatamo furaalu, bekélé, ɔla ɔlakélé fea doróo, so whikélé susupuróo yóló fi tikimó, nalo wale whiné atima kaketu betepa kelaalo ai ape. Atéturaalu, hosaa muni deyóló mo dua betere ala atima mo kisipanipó.”

18 “Ai so whi atimané du betere alamó, Kótóné kwia melaalopóló witere alakélé mo dumipó,” erapó.

19 Kale tukóló muló betere fota, hāle whirapepaae dumitei, ai fo aomó sukóló betere so whipaae dapóló kisipa mutapó. Atére betené i haemó betó mole so whi feané yale ala betakélé hasókó feni, mo donotóro taletere sukamó, dané yale dowi alamó dapaae wosetepa, me fokó hiréni, mo dono dapó fo betā enérapó. Téturaalu, mo betā whinékelé atei ala inipóló, Kótópaae me tokó matere fokélé mo enénipó.

20 Atéreteiné Kótóné mo betā whipaaekélé, yaṭa kale tukóló muló betere fo wisiyóló erótu betaletéiné donoi ala du betale whipó fo mo yaalomeipó. Ti ai tukóló muló betere fonéta, da fea dowi ala dere so whitóro beterapó kisipa muópóló, dapaae hakearóló yó mótu beterapó.

Tué tiki tiratere alané donoi so whi beteratapó

21 Tépatéi, Kótóné tukóló muló betere fo mupatei, mió ama so whi donoratere ala hakearó betepa kelerapó. Ai ala yaalopóló, kale tukóló muló betere foró kóló whirapetamoné asemó erapó.

22-24 Ti Juda fake ó kae fakekéle me ala kae inipó. Dá fea dowi ala yó tareteiné Kótóné ama ere de wisinaale mo yaḡarapó. Atéptei, dá fea Kótóné hamokoróló hāle tao sere alané donoi so whi beteralépó. Ai tao sere alata, Yesu Kerisoné ama betere bete melóló, dá dupuró beterapó.

25 Ti Kótóné Yesu sukópóló meló betere alata, so whitamó fopaae bole ala kemeróturaalu erapó. A atéró sukāle ala mopóló tué tiki tiratere so whitamó Kótóné fopaae butere ala momó kae yaqsóró, mo ti kemeró beterapó. Ai ala ereteita hāle mei, ama donoi ala so whi feané kolópóló, hākearóturaalu yalépó. Ti noatepae, take bitiré wale so whiné du betale dowi alamó, kwia hapale tokó meni, dua kaae taté fu betalépó.

26 Ama ai ala yaleteita, mió i alimó betere so whiné ama donoyóló taletere ala kilitu, a mo donoi Tale betóo, Yesupaae kisipa tiratere so whi donoratere Tale betóo ere ala kisipa yópóló hākearalépó.

27 Térapa, so whi feané hāle bopé fake dere alata, noa wisi ala yale tikimó bopé fake yaaloé? Noa ala sya feleteiné bopé faketerere ala hepée faraleé? Aita, Kótóné tukóló muló betere fo sya fele alané ini, Kótópaae betā tué tiki tiraletéiné yalépó.

28 Ti noatepae, dané kutirimó muló bitu eró tare mo bete mole ala betā i ape. Kótóné mepaae so whipaae diā donoi so whipó dere fota, kale tukóló muló betere fo sya fóló erótu beteremó dumipó. Tétumitei, Kótó apaae kisipa tiki tiratere alamó betā dapaae mo donoi so whipó enérápó.

29 Ti Kótóta, Juda fake so whi maaté tēteróló kaae

taru, Juda meire fake so whi kaae tanipóló kisipa mute? Meipó. Aṭa, Juda meire fake so whikélé fea teteróló kaae tare Kótó beteraṗó.

³⁰ Ti noatepae, tiki sekaḗ tikire whiró tikinire whitamó wusuró betḗ kaae tuḗ tiki tiró betepa kilitu, atima fea ama so whi beteraṗóló, ai betḗ Kótónétóró donoróló, beteraṗótu beteraṗó.

³¹ Tuḗ tiki tirae yóló ḗané yó mótu betere foné Kótóné tukóló muló betere fo bete munire ọla aṗótu betere? Mo meipó. Ti ai tukóló muló betere fokélé mo bete mulapóló, ḗané du beteraṗó.

4

Abraham kisipa tiró betepa donoi whipó erapó

¹ I yale fomó, ḗa Juda fakené noutere Abraham-paae Kótóné noa ala eratepa ama kolóló kisipa salepóló ḗané noa fo yaaloé?

² Motamo Abraham-né du betale wisi ala kolóló, Kótóné ḗpaae mo donoi whipó uḗsóró, ti ḗ bopé faketerere ala uḗpó. Téṗatei, whi betḗnékélé Kótóné keletómó bopé fake dere ala mo enénipó.

³ Ti *buk*-mó noa fo aseḗyóló muló betere?
 “Kótóné Abraham-paae i ala eraalopóló mulale fo wosóló, ama mopóló tuḗ tiki tirale ala Kótóné kilituraalu, ḗpaae me alakélé muni, mo donoi whipó” erapó.

⁴ Betḗ whi mené kutó dirateremó matere duputa, kọleyóló ḗale mótumitei, ama diale kutómó matapó.

⁵ Ti mo whinéta ai ala dua deretei, me whiné ḗpaae mo donoi whipó yópóló kisipa mutu, me wisi ala ini, dowi ala dere so whi donoratere

Kótópaae tué tiki tiratere kilitu, ai whiné ama dowi ala kwia tokóló aluróló, mo donoi whipó dua dapó.

⁶ I dere fo kaae, Depit-nékélé aserapó. Me whiné ama ditere kutó kolóló dumi, Kótóné mo donoi whipó dere fo wosetu, ą hainé sukutu beterapó. Ai ere fo i ape.

⁷ “Mepaae whiné Kótóné fo tikitu beteremó, melaai yale kwia hąle kemeróo, atimané mepaae dowi alakélé Talené ama husuróo, ere whırapeta, mo hainé sukutu beterapó.

⁸ Mepaae whiné ama yale dowi alamó Talené kwia mo melókéle yaalomeipó, dere fo wosetere whı ą hainé sukutu beterapó,” erapó.

⁹ Mepaae whı Talené wisiralepóló hainé sukutere alata, tiki sekaę tikire whıpaae maaté eróturaalu, tikinire whıpaae eranénipóló kisipa mute? Mo meipó. Ai fake tamo wusurópaae betą kaae alatóro eraalo ai ape. Ti dąné noa fo yó maté waleé? Abraham-né Talepaae tué tiki tiratapa kilituraalu, ąpaae me alakélé muni, mo donoi whipó yalepó.

¹⁰ ąpaae ai fo eretei-a, tiki sekaę tikire whı betepa yalepé, tikaai hąle betepa yaleé? Aita, tiki sekaę tukóló betepa ini, tikaaiapa yalepó.

¹¹ Mo take Abraham ą tiki sekaę tikaaiapatei, Kótópaae tué tiki tiró betere kilitu, ąpaae mo donoi whipó erapó. Até itikimó, nalo ama tiki sekaę tukóló sirirélipakalepó. Aita, ą mo donoi whipó ere fo mo erapó yópóló, dąle muló beterapó. Abraham ą ai ala ereteiné mepaae tiki sekaę tikinirutei Kótópaae tué tiki tiró betere so whiné aya beterapó. ą atéreteita hąle meipó. Atimané tué tiki tiró

betere ala Kótóné kilitu, mo donoi so wh̄ipó yópóló erapó.

¹² Ti Abraham ąta, tiki sekaę tikire wh̄irapené ayakélé betera. Ai ala maaté mei, ą tiki sekaę tikaai. Tuę tiki tirale ala sya fu betere so wh̄iné ayakélé betera.

¹³ Kótóné Abraham-paae duraalu, “Yaró naao naalené deté faaire naaletamomó i hae tiki mo turó melaalopóló,” yóló munélipakalepó. Ai alata, Kótóné tukóló mulale fo sya fóló eraleteiné sini, Talepaae tuę tiki tiratepa donoi wh̄ipó yale alané salepó.

¹⁴ Ti noatepae, tukóló muló betere fopaae kisipa tiratere so wh̄iné ama eraalopó yóló mulale ęlatamo supa, ti tuę tiki tiratere ala ke buni yóo, Talené ama eraalopó yóló muló betere fokélé bete muni yóo, ere aęratapó.

¹⁵ Ti noatepae, mepaae so wh̄iné kale tukóló muló betere fo sya fu bitutei, tukóló dowi ala depa, Kótó ą fopaae buturaalu, kwia mótua dapó. Ai tukóló muló betere fo kisipa inire wh̄irapené ai fo tikitepa, ti kale fo tikitapó fo dumipó.

¹⁶ Atérapa, Kótóné ama eraalopó yóló mulale fo dokonóló eratere alata, Kótó ąpaae kisipa tiratere so wh̄iné ama hamokoróló haęle tao sere ala sópóló mótua dapó. Ti ama eraalopó yóló mulale fo dokonóturaalu, Abraham-né deté faaire naale senaalepaae erópóló yalepó. Ti Abraham-né naale senaaleta de maaté? Aita, kale tukóló muló betere fo kaae tawae yóló, melale fakepaae maaté eraalomeitei, Abraham-né tuę tiki tirale ala sya fu betere so wh̄ipaaekélé eraalopó. Ti ąta, da tuę tiki tiró betere so wh̄iné ayapó.

17 Aita, i asere fo kaaepó. “Yalo ya haemó betóló fale kae kae tiki daae mole so whi feané aya beteratapó,” Ti ata, ama kisipa tirale Kótóné keletómó dané aya beteratapó. Ai Kótóta, sukale so whi momó kepaaróo, me ala yaai teópatei, mo erapó dere Tale betóo erapó.

18 Kótóné Abraham-paae eraalopó yale ala eraaire aopa meitei, mo eraalopóló Talepaae kisipa tiki tiraletéiné, kae kae tiki daale so whiné aya alée felepó. Ti ai alata, Talené apaae duraalu, “Ó sapaae kese horóló hore dosayae. Naao deté faaire naale senaleta, ai ere ala kaaetóró yaalopó,” yale fo mo dokonalepó.

19-20 Abraham a 100 ba fo betóló kemeyaletéiné mo ti otere yóo, soma Serakélé sere yóo erepó. Atéru, naale senaale deyaaire fotokó mo buni, atimaamo otereró seretamo betere ala diriyóló tuépatei, Talené apaae eraalopó yale fo mo eraalopé neyçalorópóló béyóló haepaae derepéni, mo eraalopóló keteké buóló tué tiki mo ti tiró bitu, Kótóné doi hale horótu betalepó.

21 Aita hāle mei, Kótóné eraalopó yóló mulale fo ama fotokóné mo sumó eranérápóló kisipa mutu, ama tué tiki tiratere ala mo ti fotokó bualepó.

22 Atéreteiné Kótóné apaae “Ya mo donoi whi aleróló beteratapó,” erapó.

23-24 Atéroró donoi whipó ere fota, Abraham a maaté tao sóró wisirótu initei, da nalo betaaire so whikélé wisirótu erapó. Da tetéroló kaae tare whi Yesu a mo ti sukaletei, momó kepaaróló beteralé Kótópaae da feané tué tiki tiratapa, ti dapaaekélé donoi so whipó yaalo ai ape.

25 Ti dāné dowi ala tokóló aluraai Kótóné naalema dópóló melóo, dā me dowi alakélé muni, mo donoi so whípó yaairaalu, ą momó kepaaróló beteróo erapó.

5

Hosaa muni deyóló hajné sukqaire ala

¹ Atéreteiné dā Yesu Kerisopaae tuę tiki tiró betepa, Kótóné dāpaae me alakélé muni, mo donoi so whípó erapó. Atérené mió dā tęteróló kaae tare whı Yesu Kerisoné yale alané dāró Kótótamo bóe du betaletei kemeróló, hosaa muni deyóló dua beterapó.

² Dā Yesupaae tuę tiki tiró betepa, Kótóné hamokoróló hāle tao sere ala dāpaae erópóló, ama dā dapesó fóló, ai ala tuąmó sóró beteró beterapó. Tépa, dā Kótóné ama kae ere dę wisinaale tuąmó betaalopóló kisipa mutu, mo kée yóló hajtamo kaae tawóló i betere ape.

³ Nalo dāpaae ai eraaitere ala maaté kelaai dumi, mió dāpaae i erótu betere sekeı ala tuąmó bitukélé, mo kée yóló hajtu beterapó. Ti ai sekeı alané dā haepaae só deréni, hāle beletétóro fu betere alanétei hajtere ala kaarótu beterapó.

⁴ Atétere alané Talené ala eratere whı wisi beterótu beterapó. Atéro whı wisi bitu, take nalopaae Kótóné wisi ala eratēpa kelaalopóló, dere haj kaaratapó.

⁵ Take nalopaae wisi ala kelaalopóló hajtamo kaae taté fu betaletei, sinipóló fomo kisipa muaalo meipó. Ti noatepae, Kótóné ama yaala sókó fole ala dāné hosaa tuąpaae tepeyóló fāanalepó.

Kótóné ama ai yaala sókó fole ala dāné tué dere teita, ama dāmó melale Dēi Kepe Wisiné eralepó.

⁶ I dere fo wosae. Dā Kótó tuéniru, dowi ala du betere so whi me ala yaaire fotokọ bunipa, dā tao saairaalu mo dono be dēmótóró Yesu Keriso sukālepó.

⁷ Mepaae whi de mo donoi whi tao saai dapóló sukutere ala suka fea yó tani, betā betā sukamó maaté depa keletapó. Atétere kaae, mo donoi whi wisinaale tao saai dapóló, mepaae whi sukāairetei mo hapólurapó.

⁸ Tépaitei, Kótóné ama dāpaae yaala sókó fole ala etéro hākearóló yó matapó. Dāné dowi ala hāle yó tapa, ai yó tare dowi ala tokóló aluraairaalu, Yesu Keriso sukālepó.

⁹ A sukuturaalu, sókó fele sameané dā donoi so whi betéro betereiteiné take nalo Kótó a fopaae butu matere kwia dāné saqsóró, ama tao saaire ala yaalomeipóló de? Mo tao senérapó.

¹⁰ Take dāta Kótóné ama bóe whi betereitei, ama naalema sukuturaalu bóe firóló, betāmó betéro betérapó. Mió a kepaayóló betereiteiné dākélé mo ti betérópóló, ama ai eró betere alané mo yaalomeipóló de?

¹¹ I fota, take nalo yaaire alamó maaté dumitei, mió dā tēteróló kaae tare whi Yesu Kerisoné yale alané dāró Kótótamo bóe fiyóló, betāmó bitu, mo kée yóló hajné sukutu betérapó.

Adam-né ere ala tuqmó sukọ, Yesuné ere tuqmó kepaayóo erapó

¹² Térapa, betā whiné yale alané i haepaae dowi ala wópóló tū tukiyalepó. Atéyale dowi alané

sukutere ala kaaróló, so whi fea sukuté fu betalepó. Ti noatepae, so whi fea dowi alatóro du betaleteinépó.

¹³ Kale tukóló muló betere fo sókó waaí teópa, ti dowi alapi i haemó moipakalepó. Ai tukóló muló betere fo sókó waaipa, so whiné du betere dowi ala Kótóné fea taleyóló dosañanipó.

¹⁴ Atépatéi, Adam betale alimó kaae sóró so whi sukuté wóló, Moses betale alimó betere so whikélé fea sukutere alané teteróló kaae taru, hãle sukutétóro fu betalepó. Ti Kótóné yóló mulale fo Adam-né tukóló ere dowi ala kaae, ai so whiné initei, atimakélé mepaae dowi ala hãle deté fu betepa, sukutétóro fu betalepó. Ti Adam-né yale alata, nalo waaire whi betané yaaire alatóro suróló erapó.

¹⁵ Tépatéi, Talené hãle matere ala kolósu, ama fo tukóló yale dowi ala kolósu depa, mo betã kaae meipó. Téyaletéi, Kótóné hamokoróló tao sere alaró betã whi Yesu Kerisoné hamokoróló hãle matere wisi alatamo, so whi feapaae mo turó suralepó. Atéyale alané folosóro yale ala mo teraae falapó.

¹⁶ Kale yale fo momó dapó. Kótóné hãle matepa sere alaró betã whiné yale dowi alamó sere sekéi alatamo betã kaae meipó. Betã whiné yale dowi alamóteí, so whi fea taleyóló só deralepó. Atépatéi, so whi feané fo tukóló yale dowi ala mo dekéro yó tapa, Kótóné hãle matere alané so whi feapaae diã me alakélé muni, mo donoi so whipóló beteró betérapó.

¹⁷ Ti noatepae, betã whiné fo tukóló yale alamó sukutere ala ai whi tuamó sókó walepó.

Atéyaleteiné so whị feapaae sukutere ala tokó melóló, ai alané so whị fea tẹteróló kaae tarepó. Kótóné hamokoróló tao sere alaró hẹle matere donoi doitamo sere so whịta, ti betẹ whị Yesu Keriso tuámó mo ti betere bete sóró tẹteróló kaae taté fu betaalopó. Atétu sukutere alané tẹteróló kaae taretei, mo ti bosenée falapó.

¹⁸ Atére betené betẹ whịné fo tukóló yale dowi alamó kwia móturaalu, so whị fea só deró betera pó. Atépatei, me whịné ti fo wosóló mo betẹ donoi ala wisinaale ereteiné so whị feapaae me ala muni, mo donoi so whípóló, mo ti betere bete mótu betera pó.

¹⁹ Ti noatepae, kale yaọse yóló mulale fo betẹ whịné tukóló yale dowi alamó, so whị fea dowi ala yale whítóró alée felepó. Atére kaae, betẹ whịné fo wosóló sya fele alané so whị fea me alakélé muni, mo donoi so whị beteraalopó.

²⁰ Kale fo tukóló du betale dowi ala mo ti fakeyópóló, Talené ama mepaae folosóró melale fotamo touróló, kale tukóló muló betere fokélé melalepó. Téyalemó, dowi ala mo ti faketepa, ai ala aluraai Kótóné hẹle hamokoróló tao sere alakélé mo ti fakeralepó.

²¹ Aita hẹle meipó. So whị fea dowi alané tẹteróló kaae tapa sukuté fu yale kaae, mió dẹ tẹteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuámó betepa, Kótóné hamokoróló hẹle tao sere alané tẹteróló kaae taru, dẹpaae me alakélé muni, mo donoi so whípóló, mo ti betere bete mótu betaai erapó.

6

Dẹ dowi alamó sukóló, Yesu tuámo momó

kepaayóló beterapó

¹ Térapa, mió ðané noa fo yaaloé? Kótóné ama hamokoróló hãle tao sere ala mo ti fake yópólópa, ða dowi ala hãle yó tawae fo enére?

² Ai fo mo enénipó. Ti taketa ða dowi ala tuámó mo sukóló molepó. Atéreteiné ai ala tuámó ða momó kae netéró bitiré faaloé?

³ Ti ða fea wëi tópuale alata, Yesu Keriso tuapaae doropóló, a sukãle ala tuámó tópualepóló kispã mutumié?

⁴ Ti ða atéró wëi tópuale alata, aãamo betãmó sukóló a tuámó douralepó. Ti hãle meipó. Alimané mo kae ere ðe wisinaale tuámó bole fotokóné Yesu Keriso kepaarótu yale kaae, ðakélé kisi betere bete sóró aãamo betãmó bitiré faairaalu yalepó.

⁵ Ti Yesu sukutu yale kaae ðakélé, aãamo sukutepã ti a momó kepaatu yale kaae, ða feakélé kepaayóló betaalopó.

⁶ Ti noatepae, ai upulé ala du betale whãta, aãamo filipaa ni tómó oleróló ðaletei ðané kisi-parapó. Atéyale beteta, dowi alané ða momó teteróló kaae tawaqsóró, tó tikiné dowi ala yaai bole fotokõ kemerópóló, aãamo sukãlepó.

⁷ Ti noatepae, mepaae sukutere whi ti dowi alané momó kae dokóló muni, teraae fóló hãle beterapó.

⁸ Ti mió ða Yesu Kerisotamo betãmó sukunapóló kispã mutepã, ti aãamo betãmó betaalopóló kispã tiki tiró beterapó.

⁹ Ti noatepae, Yesu Keriso a sukóló kepaayóló betereitei, momó kae sukãalomeipó. Sukutere

alané a teteróló kaae tawaaire sunire ala dané kisiparapó.

¹⁰ A sukale beteta, dowi alamó apaae erótu be-tale sekei ala mo ti kemeraairaalu, beta félitóro sukaletei a momó kae sukçalomeipó. Atéro mió a betereteita, Kótóné ala eraairaalu, beterapó.

¹¹ A atétu yale kaae, dowi alané diá teteróló kaae tawaletei, mo ti kemeróló diakélé sukó, Yesu Keriso tuamó bituraalu, Kótótamo mo betámó betóo, erapóló kutirimó muló betae.

¹² Térapa, diaaó mo tó tikiné ekeleyóló yae dere ala sya furaalu, du betere dowi alané diá teteróló kaae tawaqsóro yae.

¹³ Diaaó hó naase, ó tiki fea, tó tikiné ekeleyóló du betere dowi alapaae mulaose. Ti diáta, mo sukale whitei momó kepaayóló betera, beta whiné ama fosói tó ó sepake me whiné kutó diyópóló mótu dere kaae, Kótóné ama eraai kisipa mole donoi ala wisinaale erópóló, diaaó hó naase, ó tikikélé mo turó Kótópaae melae.

¹⁴ Ti mióta, diá kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aomó bitini, Kótóné hãle hamokoróló tao sere alané teteróló kaae tare aomó beterapó. Téreteiné dowi alané diá momó kae teteróló kaae tanénipó.

Take dowi alané wae sóro beteretei, mió donoi alané kutó diratere whi beterapó

¹⁵ Térapa, mió dané noa fo yaaloé? Dãta, kale tukóló muló betere foné kaae tare aomó bitini, Kótóné hamokoróló hãle tao sere alané kaae tare aomó betera, dowi alatóro deté fu betaalopó fo enére? Mo meipó.

¹⁶ Yá me tẹteróló kaae tare whị beterepaae fóló, ama dirae dere kutó naao dirótu betepa, ti yá ai whịné wae sóró kutó diratere whị beterepóló kisipa muae. Yáta mo dowi alané wae sóró kutó diratere whị betepa, ti ai alatóró deté fóló, sukutere alapaae sókó faalopó. Yáta mo Talené fo aqomó bitu, ai mo ala wisi sya fóló erótu betepa, ti donoi ala dere whị betaalopó.

¹⁷ Take diá dowi alané tẹteróló kaae tapa, ai dowi alané kutó deratere so whị betalepó. Atépa, diápaae kale fo wisi yó móturaalu, i fonéta diá kaae tawaalopa, aqomó betae yóló yó maleteti diáné wosalepó. Ai fo wisi diaaq hosaa tuámó muló bitu, ketekẹ buóló erótu betereiteimó yálo Kótópaae mo kée enérápó.

¹⁸ Taketa, diá dowi alané dokóló muló betereitei, teraae faróló mió donoi alané wae sóró kutó diratere so whị ai betere ape.

¹⁹ Diá mo i hae whị bituraalu, yálo i yó mótu betere mo bete mole fo wisi diá diriyóló tuẹ yaaire sunireiteiné kisipa yaasepóló, mo whịné dere alapaae dó faróló i dapa wosae. Taketa, diáné hó naase dowi alapaae mulóló, ai alané wae sóró kutó diratere so whị bitu, dowi alatóró mo ti fakeraté fu betalepó. Atétu yale kaae, mió diáné hó naase ó tiki fea Kótópaae hẹle menóló, ama donoi alané wae sóró kutó diratere so whị betae. Atétepa, ti Kótóné mo kae so whị beteraté fenérápó.

²⁰ Take diá dowi alané wae sóró kutó dirótu betale sukamó, donoi alané tẹteróló kaae tare tuámó bitipó.

²¹ Mió i betere alimó haleturaalu, take diáné du betale ala kisipa fatepa, take yale ala tuámó me

noa wisi alakó bupa kelere? Take ai deté wale alané duputa, ti sukutere ala kaaró ai betere ape.

²² Taketa, dowi alané diã dokóló muló betereitei teraae faróló, mió Kótóné ama kutó dirópóló wae sóró betero betere so whi betepó. Atéro Kótóné ama kae ere wisi ala tuamó bitiré fole duta, mo ti betó tawaaire bete sóró betaalopó.

²³ Ti noatepae, dowi alané ama kutó diratere so whipaae matere duputa, sukutere alapó. Tépatéi, dã teteróló kaae tare whi Yesu Keriso tuamó betepa, Kótóné mo ti betó tawaaire bete hamokoróló hãle mótu betepó.

7

So whitamó dokóló betere alapaae dó faróló dere fo

¹ Norape-ó, yało i dere fota, Kótóné tukóló muló betere fo kisipare whirapepaae dapó. Whi sukuni betepa, ti kale tukóló muló betere foné teteróló kaae tare aomó betepó ere fo diaaọ kisiparapó.

² Betã suróló dere fo i ape. Whiné dokore so ama oma sukuni hãle betepa, me whitamó dokaairitei fo mulapó. Ama omatamo sukóló wulia beteremó, me whiné dokotepa ti fo munipó.

³ Whiné dokore sotamo oma betepatei taaróló whi me kaetamo fupa, so whi feané ai so nópu nukulapó dua dapó. Tépatéi, oma sukitikimó wulia me whitamó dokotepa, ti nópu nokole sopó enénipó. Ti noatepae, whiné dokore ala kemeyalepó.

⁴ Térãpa norape-ó, soró whitamó dokoterepaae dó faróló yale fo bete i ape. Dã Yesu Keriso tuamó

betepa, a mo ti dóló sukunóturaalu, ðakélé aṭamo sukālepó. Ti aita haḷe meipó. Folosóro kale tukóló muló betere foné dokaletēi mo ti kemeróló, sukóló momó kepaayóló betere whiné ða dokóló, ni du wisi oletu dere kaae, ða tuamó wisi ala epa kilituraalu, Kótóné ama doi doasi mulópóló erapó.

⁵ Take ða tó tikiné tēteróló kaae tawale alimó, kale tukóló muló betere fonétei tó tikiné ekeḷetere ala mo ti fakeyópóló, sesemeralepó. Atéró sesemeratepa du betale alané ða tuapaae olerale duta, ti sukutere alapó.

⁶ Take tukóló muló betere foné ða dokóló bitu, Talené ala eróturaalu, kale aseýóló muló betere fo maaté sya fóló erótu betalepó. Take até dua yale alata, ða sukuturaalu mo ti kemeralepó. Mió kisi alata, ti Deḷi Kepe Wisiné ða fotokḷ bulatepa, Talené ama ala erótu beteraḷpó.

Dowi alané ða só deraai wóputu betere ala

⁷ Térapa, mió ðané noa fo yaaloé? Kale tukóló muló betere fo-a, dowi alapó enére? Mo meipó. Ai tukóló muló betere foné epaae dowi ala i ape yóló yó melóluameisóro, ti dowi ala kisipa uameipó. Ti tukóló muló betere foné mené ɔla senée yóló au naose fo uameisóro, ti au nokoletēi dowi alapóló tué muameipó.

⁸ Ti ai tukóló muló betere foné tē mulatepa, dowi ala e tuapaae sókó wóló, kae kae wisi wisi ɔla senée yóló au nokole ala kaaralepó. Ai fo sókó waaipa, ti dowi ala sukóló mulu, so whīpaae me ala eraaire fotokḷ mo bunipó.

⁹ Kale tukóló muló betere fo sókó waaipa, e mo beterepó. Tépatēi, kale yaose yóló muló betere

fo sókó wóló, dowi ala sukóló mupatei, kepaaróló beteraleteiné ę dóló sukunalepó.

¹⁰ Kale yaqse yóló muló betere foné mo ti betere bete melaalo nisi yalemó, sukutere alatei ępaae eralepó.

¹¹ Kale yaqse yóló muló betere foné mulale temó dowi ala ę tuąpaae sókó wóló, fotei dowi alané nópulu kaae tao sóró ę dilikóló dolóló sukunalepó.

¹² Atérené kale tukóló muló betere fota, me dowi alatamo hoseké ini yóo, kale yaqse ó yae ere fokélé doni, mo donoi ala wisipóló Kótóné ama kae tukóló mulóo erapó.

¹³ Ti kale tukóló muló betere fo wisi-a, sukutere ala alée fóló ę dóló sukunaleé? Mo meipó. Ténitei, dowi ala yało tuę yópóló, dowi alané kale wisi tao sóró, ę tuąmó sukutere ala kaaralepó. Atétu dowi alata, mo dowi ęlapóló so whiné kisipa yópóló, kale yaqse yóló muló betere foné haķearatapó.

¹⁴ Kale tukóló muló betere fota, Kótó ą mo kepetóro bituraalu, amatei tukóló muló betera-póló, dané kisiparapó. Tépatei, ę mo hae whi betereteiné dowi alané wae sóró kutó diratere whi i betero betere ape.

¹⁵ Yało du betere ala yałotei kisipanipó. Ti noatepae, enére wisi alamo yało dumí, yaalo hóre alatei hoko du betera-pó.

¹⁶ Ti yaalo hóre ala yało du betereteiné kale tukóló muló betere fo kolósu, yało du betere ala kolósu depa, mo wisirapóló kisipa mutapó.

¹⁷ Ti ai alata, yałotei kekeme nóló dumí, dowi ala ę tuąmó moleteiné du betera-pó.

¹⁸ Atéru, wisi ala mo betakélé ę tuąmó munipóló kisipa mutapó. Wisi ala ę tuąmó munipó dere

fota, yało mo tó tikimó wisi ala munipóló dapó. Ti noatepae, yało kisipané wisi ala enépatei, yaaire mo sunipó.

¹⁹ Yało yaai kisipa mole wisi alamó dumi, yaalo hóre dowi alatei yało hałe yó tarapó.

²⁰ Téturaalu, yaalo hóre alatei du betepa, ti yało kekeme nóló dumi, ę tuamó mole dowi alané du beterapó.

²¹ Ti yało du betere ala tuamó i ala epa kolóló kisiparapó. Yało wisi ala yaai kisipa mutere sukamó, dowi alakélé ę tuamó mupa kelerapó.

²² Ti noatepae, Kótóné tukóló muló betere fo kilituraalu, yało tuę tiki tuamó mo kée yóló hekesetu beterapó.

²³ Atépatei, yało hó naase, tiki tuamó dowi alané ama kisipa mole ala erótu betepa kelerapó. Ai alané yało tuę tiki tuamó donoi alatamo bóe du beterapó. Atéturaalu, yało hó naase, tiki tuamó yó tare dowi alané ę dokóló *dipula* kaae, betero beterapó.

²⁴ Yało tikita, dowi alané i turukée fole ape! Yało mo tó tikiné ę sukutere alapaae şiyóló só foleteti, né tao saaloé?

²⁵ Ti da teteteróló kaae tare whı Yesu Keriso tuamó bitu, Kótóné epaae erótu betere alamó mo kée du beterapó.

Atétu betepatei, yało tuę tiki tuamó ti ę Kótóné tukóló muló betere foné wae sóró kutó diratere whı betóo, tó tikita ti yało yó tare dowi alané wae sóró kutó diratere whı betóo erapó.

8

Deı Kepe Wisiné mo ti betere bete mótu beterapó

¹ Térapa, mió Yesu Keriso tuámó betere so whị Kótóné fo tokóló só deratere ala mo yaalomeipó.

² Ti noatepae, dowi alaró sukutere alatamo fokóné ẹ dokó muló beterepó. Atéretei, Yesu Keriso tuámó betepa, mo ti betere bete matere Dẹi Kepe Wisi fotokóné ẹ teraae faróló, hãle beteralepó.

³ Ti noatepae, kale tukóló muló betere foné dą tao saai yaleteti, mo tó tikiné dere ala tuámó bettereteiné tao saaire sunipó. Atépa, Kótóné ama naalemátoró dowi ala du betale whị aoyóló sukópóló doteyalepó. Aita hãle mei, so whịné yale dowi alamó melaai yale kwia tokóló aluraai yalepó. Ẹ atéréo sukuturaalu, tó tikimó mole dowi ala ama só deróo, ai dowi alamó melaai yale kwiakélé ama tikimóteí sóró aluróo yalepó.

⁴ Atéréo só deraleteti hãle meipó. Tó tikiné yae dere ala sya feni, Dẹi Kepe Wisiné yae dere ala sya fu betere so whị dą tuapaae kale tukóló muló betere foné eraai du betale donoi ala eróló mo surópóló yalepó. Ai ala eró betere so whị dąta, ti dąné tó tikiné yae dere ala dumi, Dẹi Kepe Wisiné yae dere alatóro du beterapó.

⁵ Tó tikiné yae dere alatóro sya fu betere so whị atimané kisipa tikikélé, ti tó tikiné hẹkesere alapaacetóro muló beterapó. Tépateti, Dẹi Kepe Wisiné yae dere ala du betere so whị atimané tuẹ tikikélé, ti Dẹi Kepené yaai hẹkesere alapaacetóro muló beterapó.

⁶ Tó tikiné yaaitere ala maaté kisipa mutu betere so whịta, sukutere ala tuámó beterapó. Tépateti, Dẹi Kepe Wisiné yae dere ala tuẹ mutu betere so whị ti Kótótamo bóe fióló mo ti betere bete sóró hosaa muni deyóló mo dua beterapó.

⁷ Ti noatepae, tó tikiné ekẹlere ala yaai kisipa mutu betepa, ti Kótótamo bóe du beterapó. Atétere alané Kótóné tukóló muló betere fo aomó bitini yóo, ai fo eraaire fotokọkélé buni yóo, erapó.

⁸ Tó tikiné yae dere ala sya fu betere so whịné Kótó hẹkese yaaire ala mo eranénipó.

⁹ Tépatei, Kótóné Dẹi Kepe Wisi dią tuámó betepa, tó tikiné yae dere ala sya fóló ini, Dẹi Kepe Wisiné yae dere ala sya fóló du beterapó. Mepaae whị de tuámó Yesu Kerisoné Dẹi Kepe Wisi bitinipa, ti Yesu Kerisoné so whị meipó.

¹⁰ Naa mo tikita, dowi alané dóló sukunóo, naao kepe beteta, ti Kótóné donorate alané kepaaróló beteroo, erapó.

¹¹ Yesu Keriso kepaaróló beterale sekéné melale Dẹi Kepe Wisi dią tuámó betepa, Kótóné Naalema kepaarótu yale kaae, ai Kepepaae dią kepaaróló beterae depa, diaaọ mo tó tikikélé kepaaróló, mo ti beteropóló yaalopó.

¹² Térapa norape-ó, Kótóné dą tao sóró eró betere wisi alamó ẹnẹmo ẹpaae tokọ melaaire kwia mulapó. Atéreteiné ẹnẹ tó tikiné ekẹlere alané noa alakó ẹpaae eró betepa, ẹnẹmo ama erae dere ala sya fóló eraaloé? Até mo enénipó.

¹³ Ti noatepae, tó tikiné yae dere ala sya fupa, ti dią mo sukąalopó. Tépatei, Dẹi Kepe Wisi fotokọné dią tao supa, ti diąné tó tikiné yaaire dowi ala diaaọ doló sukunatepa, ti dią mo betaalopó.

¹⁴ Ti noatepae, Kótóné Dẹi Kepe Wisiné ẹlisóró fu betere so whịta, ti Kótóné ama naale senaaletóró beterapó.

¹⁵ Ti dią matepa sale Kepeta, momó wae sóró

kutó diratere whi beteróló, wiratere Kepe meni, Kótóné ama naale senaaletóro aleróló beterótu betere Kepe matepa salepó. Ai Kepe Wisiné dā tao sóró i fo yae depa, dāné fo fakeyóló, “Apa-ó! Aya-ó!” du beterapó.

16 Ai Dēi Kepe Wisi dāné kepetamo touyóló betāmó bitu, dāta Kótóné ama naale senaaletóro beterapó du beterapó.

17 Mió dātamo ama naale senaaletóro betepa, ti Kótóné ama eraalopó ere ala wisi dokonóturaalu, Yesu Kerisopaae materetei dākélé saalopó. Take Kótóné ama kae ere dē wisinaale tuāmó dākélé Yesu Kerisotamo betāmó beterópóló, ą sekei ala su yale kae, mió dākélé sekei ala siré fu beterapó.

Kótóné ere dē wisinaale tuāmó betaalopóló haitu betere ala

18 Kótóné mo kae ere ala wisinaale dā tuāpaae hākearóló, eratere ala kelaai dápóló kisipa mutu, mió dāpaae i erótu betere sekei ala mo sawa ọla alerótu beterapó.

19 Aleyóló muló betere ọla ọla feané Kótóné ama naale senaaletóro i ape yóló hākearatere kelaai dápóló, haitamo bitu, keke keke du beterapó.

20 Kótóné aleóló muló betere ọla ọla fea fo-maakei ala tuāmó beteralepó. Ai alata, atima kisipanéte i ini, ai ala tuāmó beteraletóro sekéné ama kisipa mole ala sya fóló erapó.

21 Atéru, Kótóné aleyóló muló betere ọla ọla fea doróló aluraai mió dokóló mulapó. Atéretei, take Kótóné ama naale senaaletóro dokorete i ter-aayóló ama kae ere dē tuāmó feléyóló betere ala

atimakélé saalopóló kisipa mutu, haıtamo kaae tawóló beteraó.

²² Kótóné aleyóló muló betere ọla ọla fea touyóló so naale saai sisó nóló kaketu dere kaae, take keké nale alimó kaae sóró deté waleteti, mió i betere alimókélé kaketeri ala haıe yó taretei dané kisi-parapó.

²³ Ama aleyóló muló betere mo ọla maaté mei, da tuamókélé, Deı Kepe Wisi betereiteiné dele doasi sóró kaketu beteraó. Ti aita haıe mei, Deı Kepe Wisita folosóro ılumétere ọla iki nukutere kaae erapó. Atéreteiné da Kótóné naale senaale aleróló dape saaire be de hapale analée yóló kaae taté fu beteraó. Ai be demó Talené da dupu yaletiné i daale tiki taaróló, kae tiki wisi saalopóló haıe tamo kaketu beteraó.

²⁴ Ti Kótóné ama da tao sóró wisiróló betero betere beteta, take nalopaae eraaire wisi ala ke-laalopóló kisipa mutu, heketamo kaae taté fu beteroópoló tao salepó. Atépetei, mepaae whiné wisi alatamo kelené kolóló tuépa, ti ai ala ama sóró tareteiné kelenée dere fo momó kae enénipó.

²⁵ Tépetei, mepaae ala mió dané sóró tani, take nalo saalopóló kisipa mutu, kaae taté fu betere ala hını, haıe bitiré fu betaalopó.

²⁶ Atétu betere kaae, moma yaaire fotokọ buni béruraalu, dané hosaa tuamó ere ala kolóné enénipa Deı Kepe Wisiné da tao suraalu, akélé deletamo ketekẹ buóló, Kótópaae momarótu beteraó.

²⁷ Atétu betepa, dané hosaa tuamó ere ala taletu betere Kótóné Deı Kepe Wisiné mole kisipakélé kolóló mo tuérapó. Ti noatepaae, kale Deı Kepe

Wisiné Kótóné yaai kisipa mole alatóró sya fu-raalu, ama kae beteró betere so whị tao sóró Talepaae momarótu beterapó.

Kae kae sekẹi alané dą doraqsóró, Kótóné fotokóné tẹteró beterapó

²⁸ Ti noatepae, Kótópaae yaala sókó fu betere so whịpaae kae kae ala erótu betere tuamó Kótóné atima tao saai wisi ala erótu beteretei dạné kisi-parapó. Ti ai so whịta, ama kisipa mole ala eraai ą beterepaae ape yalepó.

²⁹ Ti noatepae, mo taketitei ama kisipare so whịta, Naalema biture kaaetóró beterópóló, amatei atima wisiraté faai dapóló, tukóló muléipakalepó. Atéreteita hąle mei, ama ne nomarape kuamó ą topo naale beterópóló erapó.

³⁰ Mo taketitei ama kisi-pane ą beterepaae wópólópó yóló sóró beterale so whịtóró ą beterepaae ape yalepó. Atéyale so whịpaae me alakélé muni, mo donoi so whịpóló beteralepó. Atéró sóró beterale so whị tuapaae ti ama kae ere dẹ wisinaale eróló mo ti sụró beterapó.

³¹ Atérapa, ama ai eró betere doasi alamó, mió dạné noa fo yaaloé? Ti Kótó ąta, dapaae me ala eraqsóró tao sere sekẹi beterapa, né dątamo bóe dóló só deraaloé?

³² Kótóné ama naalema mepaae whịné daqsóró sesé dere ala ini, dą fea tao saairaalu, ąpaae er-aaire ala erópóló, atimané naase tuamó mulalepó. Dą tao suraalu ama naalema melale kaae, dạné mepaae yąyątere alakélé ama hamokoróló tao sóró hąle melaalomeipóló kisipa mute? Meipó. Ama mo melaalopó.

33 Kótóné ama so whipóló sókó sóró kae beteró betteretei, né atimatamo fo tokóló só deranére? Ti Kótónétóro mo donoi so whipó du beterapó.

34 Ti atimata, me alakélé muni, mo donoi so whipóló Kótónétei sóró beteró betterapa, né só der-aaloé? Yesu Keriso a mo ti sukaletei, Kótóné momó kepaaróló fea ala teteróló betere tiki, ama turu naase demó betteralepó. Aimó bituraalu, da só deratere ala yaqsóro, tao saaire fo Alima Kótópaae du beterapó.

35 Yesu Kerisoné dapaae yaala sókó furaalu, eratere wisi ala mo eraqsóro, né sesénére? Me sekei alané ó hosaa tuamó mole sekei alané ó Yesuné doimó betepa sere susupui alané ó ɔla sóku alutere alimó wote dere alané ó kuti meiyóló tiki hɔle betere alané ó mepaae da dóló sukunatere kae kae ɔla ɔlané ó whi mo ti dóló sukunatere alanékélé sesénenipó. Mo meipó.

36 I fo kaae asemókélé erapó.

“Tale-ó, da naao ala erótu betteremó, dapaae dia daalopó dere fo betere dokɔ fea hɔle yó tarapó.

Ti ɔta, *sipsip* hupurape daai halikané kaae duló betterapóló,” erapó.

37 Ai dosayale alarapéné da mo ti doratere ala enénipó. Mo bóe dóló be torokó falatu dere kaae, ai alarape ɔané teteróló teraae faaire alata, dapaae yaala sókó furaalu wisi ala erale whi Yesu Kerisoné yale ala tuamó bitu, ti mo sumó enérapó.

38-39 Yɔlo i dere fota, mo dapóló tuɛ tiki tiraaire fopa wosae. Sukutere alané ó betere alanékélé, *ensel*-rapené ó dowi keperapénékélé, mió i betere alimó du betere alané ó take waaire alimó yaaire

alanékélé, kae kae fotokọ bole keperapené ó sà taoró betere ọlarapenékélé, mo apaae derepale dolomó betó mole ọlaró Kótóné aleóló muló betere ọla ọla featamoné, Kótóné ama yaala sókó fale ala, ẹ tẹteróló kaae tare whị Yesu Keriso tuapaae tepeyóló, amamo dapaae yaala sókó furaalu, wisi ala mo eraṣóró, ai dosayale alarapené seséyaaire mo sunipó.

9

Kótóné ama mole kisipátoró sya fóló dere ala

¹⁻² Yálo i dere fota kapala mei, ẹ Yesu Keriso tuamó bitu, mo dapó. Ẹ dekené sukuturaalu, yálo hosaa tuamó delei ala hãle yó taretei, Ẹ Kepe Wisiné kolóló mo dapó du beterapó.

³ Yálo no nerape Israel fake so whị atima ẹ betere kaae wisiyóló beterópóló tao suraalu, ẹ Yesu Kerisotamo betamó betere ala tekeyóló kae beteratepa ti wisirapóló kisipa mutapó.

⁴ Ti ai Israel fake so whị Kótóné dape sóró ama naale senaale beteróo, ama kae ere ala wisi-naale atimané kolópóló yó melóo, Kótóné ama so whípóló atimatamo mo dirii fo dokóló mulaté wóo, ama tukóló muló betere fokélé atimapaae melóo, momatere bemó Talené doimó mepaae alarape erótu betae yóo, ama wisi ala atimapaae mo eraalópóló, yóló mulaté wóo erapó.

⁵ Ti atimata, Israel fake kaarale whịrapené deté wale so whípó. Ai fake sonéta, so whị tẹteróló kaae tawaaire whị Yesu Keriso mo whị tiki daai dealepó. Ti Yesu ọta, fea ala fea tẹteróló kaae tare

Kótó betepa, ama mole doi wisinaale mo ti muó tanópóló, sóró horótu betae. Mo kée! Táyópóló yae.

⁶ Kótóné atimapaee i ala eraalopó ere fo ɥasókó felepóló kisipa mute? Mo meipó. Ti noatepae, kale whị Israel-né deyale naalerape fea betó moletei, atima Israel faketóro bitinipó.

⁷ Abraham-né deale naale senaale betó moletei, fea ama doi mole naale senaaletóro bitini, mepaae ti ama doi munire naale senaale betepó. Aşemó i fo mulapó. Kótóné Abraham-paae duraalu, “Aisak-né deyaaire naale senaale maaté ti mo naao naale senaale ai ape,” erapó.

⁸ Ai ere fo bete i ape. Abraham-né ama naale tamo dealetei, mo whinė naale senaale detere ala sya fóló deale naaleta, ti ama naale meipó. Kótóné Abraham-paae eraalopó yale fo dokonóturaalu deale naaleta, ti Kótóné ama doi mole naale senaalepó erapó.

⁹ Ti Kótóné ama mo eraalopó yóló mulale fo i ape. “E momó fesaae wouraaluta, mió ɥalo i tukóló mulatere be demótóro Sera ɥ naale mo sóró betepa kelaalopó,” fo ipakalepó.

¹⁰ Ai maaté mei, Rebekanékélé ɗané noutere Aisak-tamo betɥ be demó naale tamo deipakalepó.

¹¹⁻¹² Ai kale naale tamo betɥ be demó deyaaipatei, atimaamoné me wisi ala ó dowi ala initei, Kótóné ama mole kisipa sya furaalu, sókó su yóló kae beteraaire ala mo ti muó tanópóló, kale sopaae i fo ipakalepó.

“Naao topo naaleta, deke naalené kutó diratere whị betaalo ai ape,”

Ti Kótóné ama so wh̄ipóló sóró beterate alata, wh̄iné dere ala kolóló dumitei, Talené ama kisipa mole alatóró sya fóló dua dapó.

¹³ Ai fo kaaetóró ašemókélé erapó.

“Yalo hosaa mo turó Jekop-paae muluraalu, Iso yalo hekeseni h̄oralepó.”

¹⁴ Atérapa, mió dané noa fo yaaloé? Kótó āta, wh̄iné du betere ala donoyóló tale dumi, h̄oko taletere Kótópóló kisipa mute? Mo meipó.

¹⁵ Ti Kótóné Moses-paae i fo erapó.

“Yalo tao saai kisipa mole wh̄itóró k̄leturaalu tao saalopó. Ti k̄letere alata, yalo kisipa mole wh̄ipaaetóró dua dapó,”

¹⁶ Ti Kótóné tao sóró erótu betere alata, wh̄iné mole kisipa ó ketek̄e buóló ditere kutó kilituraalu dumitei, Kótó ā tuamó ere k̄letere alané tao sóró erótua dapó.

¹⁷ Kale aseyóló mole Kótóné fo tuamó topo wh̄i Feropaae i fo erapó.

“Naa du betere ala tuamó yalo bole fotok̄o h̄akearatepa, i hae kwiamó betó mole so wh̄i feané kolóló, yalo doi sóró horópóló, Isip hae naao t̄eteróló kaae tawae yóló ȳa topo wh̄i sóró beteró beterapó,” erapó.

¹⁸ Ti Kótóné ama k̄leaané k̄leturaalu tao sere wh̄i tao sóo, mepaae so wh̄i hosaa t̄aróló dow̄aae fole ala eraai depa, ti mo dow̄aae falóo, du beterapó.

¹⁹ Diakó bet̄a wh̄iné epaae etei kaae fo enérapó. “Ai fotamo mo epa, Kótóné dané yale dowi alamó d̄a só deratere ala, noatepa du betere? Ti atétepa

ama kisipa mole ala yaqsóró, mené sesé yaairetei mo sunipó,”

²⁰ Ti ya noa kaae whi bitu, Kótópaae bi kaatere fo dute? Kale doka haenétei wuti aletu betere whipaae “Naao noatepa ę etéro hoko aleyaleé?” fo enére?

²¹ Kale wuti aletere whiné ama betą hae bula kaayóló mo ęla deyaaire wuti aleyóo, mepaae haęle hoko ęla deyaairetei aleyóo dua dapó. Ti ama ęla ereteiné ama kisipané alenére ęlatóró sumó alenérápó.

²² Atétere kaae, Kótó ę fopaae buturaalu ama do-raai taketi bukóló kae betere so whi kwia melai kisipa mualepó. ę atéro fopaae butu, kwia matere alaró fotokotamo so whi feané kolópóló hapale haękearóló ini, dua kaae taté fu betere alamó dané noa fo yaaloé?

²³ Aita haęle mei, Kótóné ama kae ere deę wisaale tuamó faane wisi wisi ala ama koletu tao saaire so whiné tuę yópóló ere alamó dané noa fo yaaloé? Ai so whita, Kótóné ama kae ere deę tuamó beteropóló, taketi tukóló muló beterepó.

²⁴ Atére so whita me kae mei, datórotipó. Ti daę Juda fake maaté ę beterepaae ape ini, Juda meire fake so whikélé ę beterepaae ape erapó.

²⁵ Yaęlo i dere fo kaae, Hosea *buk*-mókélé Kótóné ama i fo erapó.

“Mepaae yaęlo so whi mei, kae fake so whipaae yaęlo so whipó yóo, take hosaa muni yale sopaaetei yaęlo hosaa mole sopó yóo, yaalo ai ape.”

²⁶ Atére kaae,

“Atima yaḷo so wh̄i meipó yale tikimótei diḷ mo ti betere Kótóné naale senaalepó yaalo ai ape.”

27 Aisaiané Israel so wh̄imó kisipa mutu, fo fakeyóló i fo erapó.

“Israel fake so wh̄i mo haḷe ɔla kaae betó mupatei, betaḷ betaḷ so wh̄i ti aluyaɔsóró tao saalo ai ape.

28 Ti noatepae, Talené i haemó betó mole so wh̄iné yale dowi alamó kwia melaairetei haḷsókó feni, hapale tétitóró mo turó melaalo ai ape.”

29 Ti i bope yale ala Israel so wh̄ipaae eraai teópatei, mo take Aisaianékélé aseyóló muló beterapó.

“Hepen bemó betó mole bóe dele *ensel-rape* tɛteróló kaae tare Talené daḷ tao sóró, ama naale senaale beteróluameisóró, ti daḷ Sodom beró Komora betamo doróló wópu mulótu yale kaae uapó,” erapó.

Israel fake so wh̄i Talepaae kisipa tirénire ala

30 Atérapa, mió dané noa fo yaaloé? Juda meire fake so wh̄i atimapaae Kótóné mo donoi so wh̄ipó yópóló, me wisi alakélé initei, Kótópaae betaḷ kisipa tiki tiratere ala kilituraalu, mo donoi so wh̄ipó erapó.

31 Téyaletei, Israel fake so wh̄iné kale tukóló muló betere foné erae dere ala eratepa kilitu, mo donoi so wh̄ipó yópóló, ketekeḷ buóló du betaletei, donoi so wh̄ipó yaaire daḷemó sókó fenipó.

32 Ti noatepae, atima tué tiki tiratere ala ini, kale tukóló muló betere fo sya fupa saalopóló

kisipa mutu wóputu betaletéiné sini ipakalepó. Ti atimatei kale kotóo sóró dée nalatere kane fakemó kotóo sóró dée nukua yalepó.

³³ Ti atima ai ere alata, i asemó mole fo kaaetóro erapó.

“Kotóo sóró dée nalatere kane fake Saion haemó yalotei i mulatapa kelae. Ai kane fakemó so whi kotóo sóró dée nukua yaalopó.

Mepaae so whi dené ai seképaee kisipa tiki tiratepa, ti atétere so whi hale dere alakélé mo yaalomeipó,” erapó.

10

¹ No nerape-ó, Israel fake so whi aluyaosóro yalo hosaamó suraalu, Kótóné tao sópóló momarótu beterapó.

² Ti noatepae, atima Kótóné ala eraai keteke boletei yalo kelené diriyóló kolóló mo kisiparapó. Tépaatei, ai bole ketekeeta, ama fo bete wosóló diriyóló tué iru meitei hale du beterapó.

³ Ti noatepae, Kótóné hale matere donoi ala atima tuéniru, atima dere wisi alamó Kótóné mo donoi so whipó yópóló kisipa mutu, wóputu betalepó. Téturaalu, Kótóné donoi so whipóló beterótu betere aomó sukóló bitini, dowaae fu betalepó.

⁴ Ti kale tukóló muló betere foné eraai yale ala fea mo dokonóló, Yesu Kerisoné amatóro eróló kemeralapó. Atére alata, mepaae so whi de apaae kisipa tiki tiratepa, Kótóné me alakélé muni, mo donoi so whipó yópóló erapó.

⁵ Kótóné mo donoi ala dere so whipó yópóló, kale tukóló muló betere fo erótu beteremó Mosesné i fo erapó.

“Me whinétamo kale tukóló muló betere fo sya fu betepa, ti ai foné erae dere ala fea hotowaró sya fóló erótu beterópóló yae,” erapó.

⁶ Tépatēi, tuē tiki tiratere so whipaae me alakélé muni, mo donoi so whipó dere fo i ape. “Diaaḡ hosaa tuamó etei kaae kisipa muaḡsé. ‘Demaaté hepen-paae faaloé?’ ” dere fota, Yesu Keriso i haemó beterópóló dapesó dorowonére?

⁷ Me fo i ape. “Demaaté mo apaae derepaaloé?” dere fota, Yesu Keriso sukóló moletei i haemó beterópóló, mé whi hae dolopaae doropóló dapesó honére?

⁸ Até enénipa, Kótóné noa fo aseýóló muló betere? “Kale mo fo ya betere tikimó ai mole ape. Ai fota, naao kólómókélé buóo, naao hosaa tuamókélé muóo, ai ere ape.” Ti ai fota, me kae mei, dané diāpaae Yesu Kerisopaae kisipa tiki tiróló betae yóló yó mótu betere fotórótípó.

⁹ Ti ai bete mole fo i ape. Mepaae whipaae naao kólónétei, “Yesu aṭa, ḡa tēteróló kaae tare Talepó,” yóo, a mo ti sukāletei Kótóné momó kepaaró beterapóló kisipa tiki tiróo depa, ti so whi aluyaḡsóró ama tao saalopó.

¹⁰ Ti noatepae, naao hosaa tuamó apaae kisipa tiki tiróo, me alakélé muni, mo donoi whipó yóo, naao kólónékélé a etei kaae Tale beterapó dere fo wosetu, ama ya aluyaḡsóró tao sóo yaalo ai ape.

¹¹ Ai dere fo kaaetóro aseḡmókélé erapó.

“Mepaae whi de apaae tuē tiki tiró betepa, atére whi haleróló só deraalomeipó.”

¹² Ti noatepae, Juda fake so wh̄ikélé, Juda meire fake so wh̄ikélé, t̄eteróló kaae tare Tale mo betatóró bitu, me fake tao suraalu me fakemo sisópaae erótumipó. Mepaae so wh̄iné apaae Tale-ó, ę tao sae depa, ti wisi ala faane Talené hamokoróló tao sóró wisi eraalo ai ape.

¹³ Ti noatapae,

“Mepaae so wh̄i dené ąta, etei kaae Tale beterapóló kisipa mutu, ‘Tale-ó, ę tao sae,’ depa, ti atétere so wh̄i mo fea aluyaqsóró ama tao saalopó.”

¹⁴ Mepaae so wh̄i atima kisipa tiró bitinire Talepaae Tale-ó, ę tao sae fo netéró yaaloé? Me wh̄iné ąta, etei kaae Tale beterapóló yó matere fo wosenitepa, apaae nétéró kisipa tiki tiraaloé? Ai fo wisi yó matere wh̄i meitepa, ti atima nétéró wosaaloé?

¹⁵ Kale fo wisi yó melale f̄ópóló mené dotonéni depa, ti atimanémo ai fo netéró yó melaaloé? Ai fo kaaetóró ašemó erapó.

“Kale fo wisi yó maté kotere wh̄irape dore tikikélé h̄óni, koteretei kilitu mo kokóné sukutapó.”

¹⁶ Tépatei, mepaae Israel fake so wh̄iné kale fo wisi wosóta dua yaletei, ai fo aqmó sukóló bitinipó. Ti Aisaiané i fo aseyóló muló beterapó.

“Tale-ó, d̄ané yó male fo némaaté wosóló tuę tiki tiraleé?” erapó.

¹⁷ Atépatei, kale fo wisi yó matepa wosetere alané ti tuę tiki tiratere ala kaaratapó. Ai fo wisita, Yesu Kerisoné me wh̄ipaae yó melae dere fotóró yó matepa so wh̄i feané wosenérapó.

18 Tépatei, yało diąpaae wosetere fo i ape. Ai yó male fo atimané wosenié? Mei, mo wosipakalepó. I ere fo kisipa muae.

“Ai kale fo hae kwiamó betó mole so whı feané wosópóló deté kwealepó.

Ai fo wosóló, atimanémo i hae kwia feamó betere so whıpaae yó maté kweóló mo sųralepó,” erapó.

19 Kale yale kaae diąpaae momó wosetere fo i ape. Israel fake so whıné kale fo wisi wosóló kisipa inié? Folosóró Moses-né ašemó Kótóné i fo erapó.

“Mo doi munire so whıpaaetei yało wisi ala eratepa kilituraalu, ąpaae eróluą alatei atimapaee eratapóló diaaą dei tuę muaalo ai ape.

Dią fopaae buópóló, yało fo tuénire so whıpaae wisi ala eraalopó,” erapó.

20 Aisaia ą halaaainé daalu i fo erapó.

“Ę kelaai kekenitere so whınétei ę kolóló tuę yalepó.

Ę kisipa yaaitapóló yó ąlae fo ini yale so whıpaaetei ę etei kaae Kótó beterapóló yó malepó,”

21 Tépatei, Kótóné Israel fake so whımó kisipa mutu, ama i fo erapó.

“Betere doką fea atima yało dere fo wosóló aqómó bitini, dowąae fu betere so whı yało dape saairaalu, naase bukó tapatei, atimané yało dere fo woseni, mo ti dowąae fu beterapó,” erapó.

11

Kótóné mepaae toróti Isarael fake so whi kọleyalepó

¹ Atérapa, yálo diápaae wosetere fo i ape. Kótóné ama so whi hóróló mo ti taaraleé? Mo meipó. Ti ẹkélé Israel fake i betere ape. Ẹta, Abraham-né deale naalené deté wale whi Benjamin fakené deale whipó.

² Atima teó deyaaiptei, mo taketi Kótóné ama kisipa yale so whi hóróló mo ti taarénipó. Ti Elaijané yale ala ašemó moletei kisipa muae. Kótóné Israel fake só deróló kwia melópóló kisipa mutu, Elaijané i fo erapó.

³ “Tale-ó, naao fo eratere kọlọ whirape atimané dọo, yápaae moma yaai aleóló muló betere kane fakekélé fisikóló taae falóo yalepó.

Téturaalu, ẹ betá Һasókó fóló betepa, mió atimané ẹkélé dóló aluraai du beterapó,”

⁴ Ai fo depa, Kótóné Elaijapaae noa fo ipakaleé?

“Kapala kótó Baal-paae bukutiri tearó tale-ó yóló, moma initere 7000 whikélé atimané daṣsóró ẹpaetóro moma yópóló, yálo atima tao sóro kae beteralepó,” erapó.

⁵ Take ai ala ere kaae, mió i alimókélé Kótóné ama kisipa mole ala sya furaalu, hamokoróló Һale tao sere alané mepaae toróti so whi amatei sóro sóro kae beteró beterapó.

⁶ Ti ama so whi atéro kae beterale alata, Kótóné ama hamokoróló Һale tao sere alané erapó. Ti aita, whiné dere wisi ala kolóló inipó. Motamo wisi ala deremó uasóro, ti Kótóné ama hamokoróló tao sere ala Һale ọla aṣ uapó.

⁷ Atérapa, mió noa ala ere? Israel fake so whịné saai dapóló ketekẹ buóló kekitu betale ọla sinipó. Téyaleteti, Kótóné ama so whịpóló sókó suyóló kae beterale so whịné maaté salepó. Mepaae so whịné hosaa ti Talené amatei ọralepó.

⁸ Atére ala ašemó erapó.

“Atimané kisipa tikikélé, Kótóné mo ti keyóróló okokoróo, kelenékélé me ọla kelaọsóró dilikiróo, wosẹlinékélé dere fo wosaọsóró mo ti kinóo yaleteti, mió i alimókélé ai alatóró hẹle erapó,”

⁹ Depit-nékélé i fo asẹrapó.

“Atimané ọla nokole alata, atima daaitere he alée fío, kotóo sóró dée nalatere kane fake alée fío duraalu, atimatei só deróló kwia melópóló yae.

¹⁰ Atima kelenékélé me ọla kelaọsóró kele mo ti dilikiróló, atimané seke beleyóló furaalu, sisó mo ti kẹae wale nisi deretei hẹle yó tanópóló yae,” erapó.

Hẹle botokore ni, dọlo nitamo olekeyale fo

¹¹ Térapa, yalo diapaae i dere fo wosae. Atima atéro dée naleteti mo ti muó tawaleé? Mo meipó. Ténì, atima dowi ala maaté du betepa, Kótóné tao sere ala Juda meire fake so whịpaae erótu betera-pó. Israel fake so whịné ai ala kilituraalu, atimaae eróluẹ alatei kae fake so whịpaae eralepóló, atima kisipa sọpóló Kótónéteì eralepó.

¹² Juda fake so whị atima Talené fo wosetere họyóló dowi ala du betaletetiné, Kótóné ama wisi wisi ala i haemó betó mole so whịpaae erótu betera-pó. Ai erótu betere ala Juda fake

so wh̄ipaae melaai yaletēi, Juda meire fake so wh̄ipaae malepó. Ai Juda fake so wh̄i mo turó Talepaae momó fesaae waletēimó, i haemó betó mole so wh̄ipaae waaire wisi wisi alata, take folosóró erale wisi ala bosenóló, mo dekeró f̄ayóló saalo ai ape.

¹³ Diā Juda meire fake so wh̄ipaae i dere fo wosae. Ēta, diā tuāmó Talené fo erópóló *apose*l wh̄i sóró beteró betereteiné, ama ala yało diāpaae eróló fakerótu beterapó.

¹⁴ Aita hałe mei, yało fake so wh̄iné diā tuāmó du betere wisi ala kaae, đakélé enée dere so wh̄i mepaae Talené tao sópóló kisipa mutu, ketekētamo erótu beterapó.

¹⁵ Ti noatepae, Talené Juda fake so wh̄i kapala h̄óróló sisópaae eraleteiné, i haemó betó mole so wh̄i Kótótamo bóe fiyóló betāmó beterapó. Ai ala mo epa, ti atima dape sere be đemó sukóló mole so wh̄i kepaarótu dere kaae eraalomeipóló de?

¹⁶ Ti folosóró bulatere *flawa* o k̄aae sóró kwia Talepaae matepa, ai matere kwia Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, mepaae hałe mulaleteikélé fea amapóló kae muló beterapó. Atétu dere kaae, ni bete Talepaae matepa, Talené amapóló wisiróló kae mulóturaalu, ni tetej̄kélé kae ai muló betere ape.

¹⁷ Ti diāta, mo đalo *Olip* ni teĵ mei, hałe botokore *Olip* ni teĵ tukó sóró mo đalo *Olip* ni teteĵrapetamo daalópóló, mepaae teteĵrape tukó faróló, t̄alemó olekeyalepó. Ti ai olekeyale ni teĵ horatere feĵta, kale bete daale *Olip* tikimó kaaróló mótua đapó.

¹⁸ Atérapa, diā olekeyale teteĵrapené mepaae hałe ere teteĵrape t̄eteróló bopé fakeyaq̄se.

Diɔtamo bopé faketepa, ti yaɔlo i dere fo wosóló kisipa muae. Bete diriyóló daalópóló diɔ tetejrapené fotokɔró bitini, tetejrape daalópóló, betené fotokɔró beterapó.

¹⁹ Ti me whjné etei fo enérápó. “E etéro olekeyóló daalópóló, mo tetejrape tukó faralepó,”

²⁰ Aita mo deretei, atima tué tiki tiréni yaletéiné Kótóné tukó faróló, diaaɔ kisipa tiki tiró betere alané diɔ olekeyóló daalapó. Atérapa, me whj teteróló bopé faketera ala ini, winé sukutu Kótó aqómó betae.

²¹ Ti noatepae, Kótóné ama dɔlo ni tetejrape kɔle duraalu bokó sóró taaréni, mo tukó faralepó. Atéyale kaae, diɔkélé tukó faraalomeipóló de?

²² Ti Kótó ɔta, kɔleturaalu taosóro wisi ala eróo, dowi ala deremó deteraayóló kwia matere alakélé yóo dapóló kisipa muae. Yesupaae kisipa tiki tiréni, haepaae derepele so whjpaae Kótóné dowi kwia melóo, diɔ ɔpaae kisipa tiró betepa ama kɔlené sukutu tao sóo yaalopó. Atérapa, diɔ ama tao sere ala taaróló feni, ai wisi ala tuamó hɔle betó tawae. Aténitepa, ti Kótóné diɔkélé tukóló taae faraalopó.

²³ Ti ai kale tukó farale tetejrape atima tué tiki tiréni, dowaae fu betere ala taaróló, momó kisipa feteyóló ɔpaae tué tiki tiratepa, ti kale tukó farale tɔlemó Kótóné momó sɔmó olekenérápó.

²⁴ Ti noatepae diɔta, hɔle botokore *Olip* ni tetej tukó sóró, dɔlo *Olip* ni tɔlemó olekeyaaitere ala mo hapólupatei olekerapó. Kale mo dɔlo *Olip* ni tɛj tukó farale tɔlemó momó olekeyaairetei hapólu ini, ama mo sɔmó olekenérápó.

Kótóné Isarael so whị tao saalopóló yale fo

²⁵ Norape-ó, diạ bopé faketuraalu mepaae so whị só deraqsóró, kinóló mole ala diaaọ kisipa yaasepóló, hẹkearóló i dapa wosae. Talené mepaae Israel fake so whị atima hosaa mo ti ẹaró betere ala hẹle epa, ti mepaae Juda meire fake so whị Talené ama dẹle muló beteretei fea sụmótóró ẹ beterepaae wapa, atima hosaa ẹretei Talené momó feteraalopó.

²⁶ Atéturaalu, Israel fake mepaae turó aluyaqsóró tao saalo ai ape. Ai fo kaae asẹmó erapó.

“Tao saaire whị Saion be taaróló wouraalu, Jekop fake so whịné Kótó sisópaae erale ala kemer-aalopó.

²⁷ Atima aluyaqsóró yọlo tao saalopóló muló betere dirii fo i ape.

Atimané dowi ala yọlo tokóló aluraalopó,” erapó.

²⁸ Juda fake so whị atima kale fo wisi hóróló sisópaae eratereteiné diẹtamo bóe du beterapó. Atima Juda fake so whịné kale wosetere fo wisi-tamo atéro bóe du betepatei, Kótóné ama so whịpóló sorokó su yóló kae beteró betereteiné ama hosaa mole naale senaalepóló, yaala sókó fu beterapó. Ti aita, take noumatererapepaae i ala mo eraalopó yóló mulale fo sya furaalu du beterapó.

²⁹ Ti noatepae, Kótóné ama so whịpaae hẹle matere ala ama tuẹ feteyóló momó tokó sóo, ama kutó diraai ape depa wale so whịpaae, diạ fae yóló hẹkonatere alakélé yóo dumipó.

30 Juda meire fake so whi diã take betale alimó Kótóné fo aomó sukóló bitini, ama fo tikitu be-talepó. Tétu betaletei, mió Juda fake so whi Kótóné fo aomó sukóló bitini, dowaae fóló du betale alané Kótóné diã kolené sukutu tao saaire tũ mulalepó.

31 Atére kaae, mió Kótóné diã kolené sukutu tao sale alané take atimakélé kletu tao sópóló, mió Kótóné fo tukóló dowaae fu betera-pó.

32 Atéro dowaae fu betepa, Kótóné kolené sukutu atima mo fea tao saairaalu, fo tukóló dowi ala du betere tuamó betera-pó kisipa muópóló, so whi fea ai ala tuamó sóró betera-lepó.

Kótóné doi sóró horatere ala

33 Kótóné dotoroẽ fóló mole tuẽ tiki betero fea ala bete tuẽre alatamo ama kaepó.

Téruraalu ɔla ɔla fea tale dere alaró ama du betere alatamo né taleyóló kisipa yaaié?

34 “Talené ama mole kisipa turó né kisipa ere?

Kótóné ama du betere ala wisiyóló yópóló né yó maleé?

35 Mé whiné Kótóné aɔpaae momó tokó melópóló, me ɔlakó melaleé?” erapó.

36 Ti noatepae, Talené so whikélé, yó mole ɔla ɔlakélé mo fea amatóro kaa-ro betera-pó. Ai ɔla ɔla fea ama fotokóné teteróló kaae tapa yó mulapó. Betere ɔlanékélé, ere ɔlanékélé ama kisipa mole alatóro erópóló erapó. Atéra-pa, ai sekéné ama doasi doi hãle muó tanópóló yae. Mo kée! téyópóló yae.

12

Dané betere bete turó Kótó-paae hãle matere ala

¹ Térapa norape-ó, Kótóné dā kōlené sukutu tao sóró erótu betere wisi ala kilitu, hupu ó na simó sukūlaa daaróló Talepaae mótu dere kaae, diā mo bitutei, diaaḡ hó, naase, tuē tikikélé, hosaakélé fea Talepaae ḡle melaasepóló i dere ape. Atétepata, Talené ala erótu mo kae so whī beterepa, ama kolóló ḡkeseyóló senérapó. Ti aita, Talené diāpaae ḡle eró betere alamó kisipa mutu, ama doimó mo donotóró dirótu betere kutó ai ape.

² Tétu, i haemó betó mole so whīné du betere ala diāné tokóló ini, take muale dowi kisipa taaróló, mió wisi kisipa muóló betae. Atétepa, ti Talené kisi whī aleróló beteraalo ai ape. Atéró bitu, kae kae ala fea diānétei taleyóló ita, Talené ama yaai kisipa mole alapóló kḡae kolóló, tuē yaalopó. Kótóné kisipa mole alata, mo ala wisinaale, dā mo whīné eratepa, ti ḡ mo ḡseke yaalo ai ape. Ama kisipa mole ala mepaae yaḡḡani, mo sūmótóró mulapó.

³ Ti noatepae, Talené hamokoróló ḡpaae melale kutó diróturaalu, diā feapaae i dere ma fo wosae. Kótóné ḡpaae kisipa tiki tiratere ala yópóló, diā feamó betḡ betḡ yóló ḡliró betérapó. Atérapa, dere ala fea yaḡlotóró sūmó enérapóló, me whī só deróló bopé fakeni, Talené ya tuḡpaae sūratepa i kutó sūmó dinérapóló kisipa muae.

⁴ Dā so whī fea mo betḡ tikitóró daalapó. Ai betḡ tikimó hó naase, kae kae tiki fea daaletei, ai tikirape feané betḡ kaae alatóró dumi, kae kae ala dua dapó.

⁵ Atéru ere kaae, dā fea Yesu Keriso tuḡmó mo betḡ tikitóró daayóló betérapó. Dā Keriso so whī fea olekeyóló betḡ tikitóró daaleteiné no netóró

beterapó.

⁶ Dá feané Kótóné ala erópóló, amatei hãle hamokoróló kae kae kutórape dokõralepó. Mepaae whì Kótóné kóló whì bitu, Talené fo i ape yóló yó matepa, ama tué tiki tiró betere bete mole fo donotóró sya fóló erótu beterópóló yae.

⁷ Talené kutó diratere so whìrape bipi yaõsóró, tao sere kutó meló betepa, ti ai kutótóró dirótu betae. Mepaae so whìpaae Kótóné fo yó matere ala meló betepa, ti so whìpaae yó matere alatóró du betae.

⁸ Mepaae so whìpaaetamo Talené ala erótu beteretei taaréni, yó tanópóló ketekè bulatere ala meló betepa, ti ketekè bulatere fotóró du betae. Mepaae so whìpaae so whì tao sóró hãle matere ala yópóló meló betepa, ti nalo kwia saai dapóló kisipa muóló meni, hãle sae yóló meló betã yae. Mepaae so whìpaae so whì teteróló kaae taru alísóró fole ala meló betepa, ti kisipa ai alapaaetóró mulóló, mo hotowaró kaae tawae. Mepaae so whìpaaetamo so whì kõlené sukutu tao sere ala meló betepa, ti kutiri teraae fóló, hãitamo tao sere ala du beterópóló yae.

Ne nepaae yaala sókó furaalu mo alatóró erótu betae

⁹ No nepaae hãle tó tikiné maaté yaala sókó feni, hosaa tuãmó mo alatóró muluraalu, yaala sókó fu betae. Atétu, dowi ala mo ti sisópaae eróló, wisi ala betã botokó sóró tawae.

¹⁰ Diaaõ no nepaae yaala sókó fóló, u tao su i tao su dere ala hãle yó tawae. Naaõ no hamomané

wisi ala du betepa, naao doi haepaae deróló ama doi sóró horóló, a dukirótu betae.

¹¹ Talené ala erateretei, deokayóló hõni, Deı Kepe Wisiné diaaḡ kepe bete tuamó ketekę bulatepa, diaaḡ ama ala erótu betereitei si kaae haḡe dó tanópóló yae.

¹² Take nalo Talené daḡaae wisi ala mo er-aalopóló kisipa mutu, sekeı ala wapakélé me ęla meipóló haḡe belée taru, haıné sukóló momatere ala betā suka fea yó tawae.

¹³ Kótóné ama kae beteroó betere so whı mepaae ęla ęla yaḡatepa, naao moletei bukóló haḡe melae. Mepaae uké wale so whı naao bepaae wisi kisi-patamo dape sóró ęla melóló fira.

¹⁴ Mepaae so whıné diḡaae kae kae sekeı ala eratepa, Talepaae atima dorae fo ini, tao sae yóló wisiratere fotei yae.

¹⁵ Haıné sukutu, mo kée du betere so whıtamo diḡakélé haıtere ala yóo, dekeıné sukutu moló du betere so whıtamo diḡakélé moló yóo, du betae.

¹⁶ Diaaḡ no netamo betā kisipa muóló dua betóo, bopé fake dere ala ini, doi muni sókó deyóló betó mole so whıtamo fulumuyóló betāmó betóo dere ala hó yaḡse. Naaotei ya fea ala fea tuęre whıpóló, naao kisipanéitei mepaae so whı só deratere ala mo yaḡse.

¹⁷ Mepaae whıné diḡaae me dowi ala eratepa, ḡaae momó tokó matere ala ini, so whı feané keletómó mo wisi ala maaté erótu betae.

¹⁸ So whı featamo mo betā kisipatóró muóló, naao hosaa muni deyóló betere ala enépa, ti naao dere ala mo dua bituraalu du betae.

19 Norape-ó, menétamo diápaae sekei ala eratepa, kwia tokó matere ala ini, Kótó ą fopaae buturaalu, ai kwia ama melópóló taalae. Ti noatepae, Talené ašemó i fo erapó.

“Mepaae whinétamo dowi ala eratepa, ti kwia tokó matere kutóta yałopó,” erapó.

20 Atérapa, kwia tokó meni,

“Naaó bóe whıtamo wotetepa, ti ọla melóo, weı nokolepa, ti weı melóo yae.

Ti naao ąpaae ai eratere wisi alané ama hosaamó saalopó.

Atéro eratere ala ti ama topomó si kelerape hupó kaae horóló muaalopó,” erapó.

21 Dowi alané ya só deraşóró hotowaró kaae taru, wisi alanétei dowi ala tetérołó alurópóló yae.

13

Téteróló kaae tare whırape aqomó betae

1 So whı fea tetérołó kaae tare *Gavman* whırapené dere fo wosóló, dią fea atima aqomó sukóló betó muae. Ti noatepae, ai whırape fea atéro so whı tetérołó kaae tanópóló, mo whiné sóró beteréni, Kótónétei ai tetérołó kaae tare kutó melóo, ai whırapekéle sóró beteróo erapó.

2 Atépatei, mepaae whıtamo ai tetérołó kaae tare whırape aqomó bitini, bóe du betepa, ti ai whırapetamo maaté dumitei, Kótóné eró betere alatomokélé bóe dilapó. Atéro bóe dele alamó atima só deróló dowi kwia melaalopó.

3 Ti noatepae, mepaae donoi ala du betere whırapeta, kale tetérołó kaae tare whırape kolóló wi dumitei, fo tukóló dowi ala du betere whırape

ti witua dapó. Kale tẹteróló kaae tare whịrape kolóló diẹ wini, halaaíné betaai kisipa mutepa, ti wisi ala du betae. Atétepa, ti atimané ya whị wisipóló dukiraalo ai ape.

⁴ Ti atima, Kótóné kutó diratere whị bitu, diẹ wisiyóló beteroópóló, wisi ala erótu betere whịrapepó. Tépateti, diẹ dowi ala du betepa, ti mo wi yae. Ti noatepae, ama ai tawóló kutu betere sepake haḷe tarapóló kisipa mute? Ti ẹta, Kótóné kutó diratere whị bitu, dowi ala dere so whịtamo fopaae buóló kwia matere ala yópóló, Kótónétei ẹ sóró betero betepapó.

⁵ Térapa, da so whị fea kale tẹteróló kaae tare *Gavman* whịrape aomó betae dereteita, i betené dapó. Naao mo dere alamó kwia melóo, naao iniyale alamókélé hosaa tuamó mole kisipanétei diẹ só deréo yaosóro, atima aomó betenrapó.

⁶ Me i alamókélé diẹ wituraalu, *takis moni* mótua dapó. So whị tẹteróló kaae tare *Gavman* whịrapeta, Kótóné kutó diratere whịrape bitu, betere dokọ fea so whị tẹteróló kaae tare alatóro deté fu betepapó.

⁷ Mepaae doasi doi mole whịrapepaae eraaire ala mupa, ti feané mo erae. Ai alarape i ape. Atimané diapaae *takis moni* etéro ẹlae depa, ai sutoró melóo, mepaae tómó beleróló ẹlae depakélé melóo, mepaae ala tẹteróló kaae tare whị betepa, ti ai whị kolóló witu, ẹ aomó betóo, mepaae tẹteróló kaae tare whị doasi doi mupa, ti ai whị mo doasi doi muópóló hale horóo du betae.

Ẹ waaire be de felekerapa, ne nopaae yaala sókó fu betae

⁸ Mepaae whiné nalo tokó melaai dapóló sale ọla kwia mupa, ti ai kwia hẹle muó tawaqsóró hapale tokó mela. Ti yaala sókó fole ala betẹ kwia tokó melóló kemeraaire ala meipa, ne notamo yaala sókó fole ala hẹle yó tawae. Ti noatepae, mepaae whiné ama be whi so whipaae yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo ai dokonatere ape.

⁹ Kale tukóló muló betere forape i ape.

“Nópu nokole ala yaqse, Whi dóló sukunaqse, Ọlémi naqse, Mené ọla senée yóló au naqse,” erapó.

Mepaae tukóló muló betere forape fea husiró betere mo topo ala i ape.

“Naaotei ya yaala sókó fu dere kaae, so whi feapaae atéro yaala sókó fu betae.”

¹⁰ Mepaae whiné ama ne nopaae yaala sókó fu-raalu, wisi ala eratepa, ti atima doratere ala mo yaalomeipó. Atéro yaala sókó fole ala du betepa, ti kale tukóló muló betere foné yae dere ala mo turó dokonatapó.

¹¹ Mió i bitu du betere ala bete diriyóló kisi-paru, yaala sókó fole ala du betae. Ti noa betené dumi, da Talepaae kisiipa tirale be demó kaae sóró bitiré wóló, mió da tao sóró dape saaire be de mo felekemó sókó walapó. Térapa, noke firetei turukó horóló kele diriyóló betae.

¹² Mió kale be de sókó wouraalu, diliki mo felekemó kemeraai dapó. Térapa, diliki tuamó bitu du betere ala tu depaae mulóló, bóe daai wase dakorótu dere kaae, kale de tuamó mole ala wisi diané bopémó dakeró betae.

¹³ Dã dẽ tuãmó kisipa wisi muóló betere so whĩné dere ala kaaetóro du betae. Diã so whĩ fea fo dokóló dowi wẽi nokole alaró so nópu nokole alatamokélé, so ó whĩ nópu nokole alaró kae kae sonaalei alatamokélé, hõle sere alaró dei tuẽ muóló alale sere alatamokélé momókó yaõse.

¹⁴ Ai dosãayale dowi alarapekélé, mepaae naao tó tikiné ekẽlere alakélé netéro yaaloé yóló tuẽ teketu bitini, dã tẽteróló kaae tare whĩ Yesu Keriso betã kuti kaae deróló betae.

14

Kisipa tiró betere ala dirire whĩró fotokõ buni bére whĩtamo

¹ Kótóné i ala yae ó yaõse fo hãkearóló inipa, me whĩné ama kisipa tiró betere ala béruraalu, ama tuẽné etei kaae ala dopa yaalomeipó dere kilitu, taleyóló só deraõse. Téni, mo nopóló dape sae.

² Me whĩ ama kisipa tiki tiró betere alané fea õla sumó nenérapóló nóo, me whĩné ama kisipa tiki tiratere ala fotokõ buni béruraalu, kutómó bilitere mo õla maaté nóo, dua dapó.

³ Fea õla nokole whĩné kutómó bilitere õla maaté nokole whĩtamo dei kisipa mutu, ą eróló belei aõraõse. Atétu dere kaae, fea õla nénitere whĩné fea õla nokole whĩkélé só deraõse. Ti noatepae, ai whĩta, Kótóné ama naalepóló dape sóró beteró beterapó.

⁴ Yã noa kaae whĩ bitu, me whĩné kutó diratere whĩ só deróló taletere ala du bitute? Ai whĩ ą tẽteróló kaae tare whĩnétóro taleyóló ą só deróo, só deréni yóo, enérapó. Ti noatepae, me whĩné ą

só deratere ala yaalomeitei, diriyóló beterópóló Talené betą fotokọ bulatere ala enérapó.

⁵ Mepaae whiné betą be de Talené ama dałe muló beterapóló kisipa muóo, me whiné mepaae be dekéle fea betą kaaepóló kisipa muóo du beterapó. Dią betą betą so whiné noa kaae be de mo dono be de póló kisipa mutepa, ti ai kisipatóró sya fenérapó.

⁶ Me whiné betą be de mo doasi be de póló kisipa mutepa, ti ą tetéroló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu dapó. Mepaae whi hupu, na, ba, nukupa, ti ą tetéroló kaae tare Talepaaetóró kisipa mutu, mo kée yóló nukulapó. Mepaae néni were whikélé Kótópaaetóró kisipa mutu, mo kée yóló we dapó.

⁷ Ti noatepae, dakó mo betą whikélé ama kisipa mole ala yaai dapóló ama kọlenétei betóo, betą whi sukutepakélé, ama kọlenétei sukọo dumipó.

⁸ Da betere alakélé, sukutere alakélé, ti Talené ama kele tómótóró erapó. Térapa, da hałe betepa ó sukutepakélé, Talené ama so whitóró beterapó.

⁹ Ti Yesu Keriso ą sukóló momó kepaayóló betereteita, ti betere so whiró sukale so whitamo tetéroló kaae tare Tale betaairaalu, erapó.

¹⁰ Aąa, atére Tale betepa, naao noné dere ala ó mole tuę tiki taleyóló, dorapóló noatepa só derótu betere? Ó dią mepaae so whinékélé diaaą no nené ere ala kolóló, diąta, ę kaae mei beleipóló só derótu bitute? Ti noatepae, dané du betere ala Kótóné tale yópóló, da fea ą beterepaae betą betą yóló fóló, daaneta yaalopó.

¹¹ I fo aseýóló muló beterapó.

“Èta mo Tale bitu, yało i dere fo haşókó feni, mo yaaitere fotóró diappaae dapa wosae.

So whı mo fea ę beterepaae wóló bukutiri tearó bitu, yaťa etei kaae Tale beterapó fo mo yaalo ai ape,” erapó.

¹² Atéturaalu, da so whı dokọ feané du betale ala Kótóné taletapa, dané yale alarape ama keletómó daalu, danétei dosayóló eneta yaalopó.

¹³ Téyaalopa, dané ne noné dere ala taleyóló u só derale i só derale du betereitei mo taalae. Téni, naao du betere alanétei naao no nené tuę doróló dée nalaşsóró, naao dere ala ti tuę tekeyóló yae.

¹⁴ Ti ęta, Tale Yesu Keriso tuamó bitu, fea ęla naaireitei fo muni, featóró nenérapóló yało mo diriyóló kisiparapó. Tépatei, mepaae whı ama kisipané mepaae ęla doreteiné naalomeipó depa, ti ai whı ę were ęla mo nenénipó.

¹⁵ Yesu Keriso sukóló tao sale no hamoma naao ęla nokole alané doraşsóró yae. Mepaae naao no ne were ęla nokoletéiné atima tuę tiki doróló sekeratepa, ti ya tuamó yaala sókó fole ala mo munipó.

¹⁶ Naao mo wisi ala depatei, me whıné naao dere ala kolóló ę dée nukupa, ti naao ę dée nanalepóló ya eratere fo yaşsóró, naao dere ala kisiapa tekeyóló yae.

¹⁷ Ti noatepae, Kótóné teteróló kaae tare tuamó, ęla nokole alaró *wain* weı nokole alatamo doasi bete munipó. Tépatei, Dęi Kepe Wisiné da tuappaae erótu betere mo donoi alakélé, hosaa muni deyóló mo dua betere alakélé, hajné sukutere alakélé, i alarape feata, ti doasi bete mulapó.

18 Atéreteiné mepaae whị dené Yesu Kerisoné ala eróturaalu, i dosąaté wale alarapetamo du betepa, ti Kótókélé hẹkese yóo, mo so whịnékélé wisi ala dapóló ya dukiróo yaalopó.

19 Térapa, diaaọ mepaae du betere alané hosaa muni deyóló mo dua betere ala epa, ti da feané Talené ala eraté fóló, mo dirii whị betaaire ala betą ketekẹ buóló eróló fakeraalopa siépe.

20 Kótóné so whị tuąpaae erótu betere ala mepaae ọla nokole alané doraọsóró yae. Nokole ọla fea doni, nenérapó. Tépatei, naao ọla nokole alané mepaae were whị dée nalatepa dorapó.

21 Hupu, na, ba, *wain* wẹi nokole ala ó mepaae dere alanékélé, naao no dée nenérapóló kisipa mutepa ti taalae.

22 Térapa, ọla nokole ala, ó wetere ala, ó kae kae be demó me ala yaọsóró dałe mole alakélé, me noa kaae ala naao mopóló kisipa tiki tiró betepa, ti yaró Kótótamo tuámó betą erópóló yae. Mepaae whịné wisirapóló kisipa muóló dere alanétei ą só derénipó depa, Kótóné wisiró beterapóló hajné sukutu beterapó.

23 Tépatei, mepaae whị de tuẹ tamo mulu, Talepaae tuẹ tiki tiró betere ala sya furaalu, wisirapó kisipa muni hoko nukupa, ti ai whị dowi ala dapó. Ti dané du betere ala fea tuẹ tiki tiró betere alatóró sya fóló initepa, ti dowi ala dapó.

15

1 Da tuẹ tiki tiratere ala fotokọ bole so whịné da kisipa felé yaaire ala maaté ini, mepaae tuẹ tiki tiró betere ala bére so whịné ené inire ala tao sóró eratepa mo wisirapó.

² Dá dokọ feané ne no hamoma hẹkese yópóló, wisi ala eraté fu betenérápó. Atétepa, ti ama tuẹ tiki tiró betere ala mo fotokọ buturaalu, ẹ dirii whị bitiré faalopó.

³ Ti noatepae, Yesu Kerisonékélé amatei ẹ kisipa felé yaaire ala ini, ẹpaae wisi ala eróturaalu ẹ sekei ala salepóló ašemó erapó.

“Mepaae so whịné yẹ faleyóló dowi fo du be-taleteita, mo ẹpaaetóro eralepó,” erapó.

⁴ Ti noatepae, take aseýóló muló betere fo feata hẹle ini, ẹané dosayóló kisipa sópóló erapó. Aita Talené ala eró taruraalu, ama asere foné matere ketekẹ ẹ tuámó boleteiné take ẹpaae wisi ala eraalopóló hẹné sukutu beterapó.

⁵ Térapa, hẹle yó tare alaró ketekẹtamo matere Kótóné ẹi Yesu Keriso sya fu betepa, ẹi fea mo betẹ kisipatóro muóló betere ala erópóló yae.

⁶ Até iruraalu, ẹi feané hosaa tuámó betẹ kisi-patóro muóo, betẹ fotóro yóo deremó, ẹ tẹteróló kaae tare whị Yesu Kerisoné Alima Kótóné doi hale horaalopó.

⁷ Atérapa, Kótóné doi hale horaairaaalu, ẹ tẹteróló kaae tare whị Kerisoné ẹi dape su yale kaae, diaaokélé mepaae no ne hamoma wisiyóló dape sae.

⁸ Ti noatepae yẹlo i dere fota, kale Juda fake kaarale noumatererapepaae yóló mulale fo mo dokonóturaalu, Kótóné ama ere fo so whịné mopóló diriyóló kisipa yópóló, Yesu Keriso ẹ Juda fake so whịné kutó diratere whị alée felepó.

⁹ Ti Yesuné ai ere alata, Kótóné atima Juda meire fake so whị kọlené sukutu tao salepóló, ama doi

doasi mulópóló erapó. I dere fo kaae ašemókélé erapó.

“Atéreteiné ę Juda meire fake tuámó bitu, yało naao doi doasi mulóo, naao doimó wole fo wisi wisi yóo, du betaalo ai ape.”

¹⁰ Ai fo kaae me i ape.

“Juda meire fake so whı-ó, diąkélé ama so whıtamo touyóló hajné sukutu betae.”

¹¹ Kale fo kaae me i ape.

“Dią Juda meire fake so whı-ó, i haemó betó mole so whı featamo Talené doi hale sóró hor- atere wole forape du betae.”

¹² Ai fo kaae Aisaianékélé erapó.

“Jesi betemó kaayóló sókó holaaitere whıné i hae kwia feamó betó mole so whı teteróló kaae tawaalopó.

Atépa, Juda meire fake so whı atimapaae take ama wisi ala eraalopóló haj kisipa mutu, ąpaae tuę tiki tiróló betaalopó,” erapó.

¹³ Take ąpaae wisi ala eraalopó du betere Kótópaae diąné tuę tiki tiró betepa, ti ama hosaa muni deyóló dua betere alaró hajné sukutere alatamo diąpaae eróló mo surópóló yae. Atéturaalu, kale Deı Kepe Wisiné dią fotokoratepa, take nalopaae Kótóné ąpaae wisi ala eratepa kelaalopóló dere haj mó ti ąayóló suturaalu, feleyóló fópóló yae.

Pol Juda meire fakepaae Talené fo yó male feletei

¹⁴ Yało norape-ó, dią tuámó wisi ala ąayóo, mo fo bete turó diaaą kisipa yóo, kisipa tikikélé mo fosó fosó yóo ere ala yało kisiparapó. Téru, diąsisi

ketekę bulóturaalu, ma fo u du, i du dere alakélé mo enérápóló kisipa mutapó.

15 Mepaae doasi bete mole forape diaaọ kisipa epatei, mo ti diriyóló tuę yaasepóló, ę halaainé diąpaae momó ai aseýale ape. Ti noatepa meipó. Ę Juda meire fake so whị kuamó, Yesu Kerisoné kutó diratere whị bitu, ama fo wisi yó maté kwęyópóló ai kutó Kótóné hamokoróló ępaae hąle melóló ę sóró beteralépó.

16 Até ereteita, mo so whịmó Talepaae momaraterere whịrapené kęlaa wisi wópóló simó sukųlaa dalótu dere kaae, Kótóné kale fo wisi Juda meire fake so whịpaae yąlo erótu beterańpó. Aita hąle mei, ai fo wisi wosóló sya fupa, ti Dęi Kepe Wisiné atima wisiróló kae beteratere ala Kótóné kilitu, ita hąle matere ọla wisipó yópóló kisipa mutu, du beterańpó.

17 Ę Yesu Keriso tuąmó bitu, Kótóné ama so whịpaae i erótu betere mo bete mole kutópóló dukiróló hale horótu beterańpó.

18 Mepaae yąlo initere ala diąpaae yaalomeitei, Juda meire fake so whị Kótóné fo aąmó sukóló beterańpóló, tęteróló kaae tare whị Kerisoné ę fotokọratepa, yąlo foró yale alatamo diąpaae i dere ape.

19 Kale Dęi Kepe Wisiné ę fotokọratepa, kae kae kelemei alaró doasi sira yaaire alatamo eróturaalu, Jerusalem bemó kaae sóró yó maté fóló, Ilirikum hae kwiamó sókó felepó. Téturaalu, Kerisoné fo wisinaale mo turó yó maté kwęyaleńpó.

20 Mo take yąlo enée yóló muté wale kisipa i ape. So whị tęteróló kaae tare whị Keriso tuę inire be huluapaae kale fo wisi yó maté kwęyaa i yaleńpó.

Atéyaleteita, hãle mei, me whĩné diyale kutó kwia kemeróló ditu dere kaae, yaaire hótepa yalepó.

²¹ I dere fo kaae ašémókélé erapó.

“Āta etei kaae whĩpóló mené yó matepa kilini yale so whĩnétei ā kolóo, etei kaae whĩpó depa woseni yale so whĩné ama fo wosóló ā kisipa yóo yaalo ai ape.”

²² Ẹ taketitei diã beterepaae waai yalemó, ai alarapéné bi bi duraalu wénipó.

Pol Rom-paae faai tale yaletei

²³⁻²⁴ Tépatei, i hae kwiamó tẹ mole be hulua dokọ fea Talené fo yó maté kweyóló sųreteiné mió me kutó diyaaire tẹ munipa, ba fo dokọ fea yalo diã kele wonée du betalepó. Téyaletei, mió me kutó diyaaire tẹ munipa, Spen hae kwiapaae faai wouraalu, diã keleté waai kisipa mutapó. Ti ẹ diã beterepaae sókó wóló, mepaae be dẹ diãtamo ekei yóló beteró, nalo ẹ faaire tikipaae fupa, mepaae yayare ọlarape diãné tao saasepóló dapó.

²⁵ Até yaai waairaaalu, mió Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whĩpi tao sene fulapó.

²⁶ Ti noatepae, Jerusalem bemó Kótóné kae beteró betere so whĩ kuamó, mepaae yolealere so whĩ hãle tao suraaalu, Masedonia hae kwiaró Akaia hae kwiatamomó Kótóné ama kaae beteró betere so whĩ atima kisipanétei hẹkesetamo *moni* derãleta yalepó.

²⁷ Atéró atima wisi kisipatamo derãleta yale *monita*, take folosóro Juda fakené atimapaae erale wisi ala kwia mulapó. Ti ai kwiaata, folosóro Juda fakené Juda meire fake so whĩ atimané kepe tuãpaae Talené wisi ala eralepó. Atéyale alamó,

Juda fakepaae momó tokó móturaalu, atimamo tao sóró yaḡare ɔla matepa, mo wisirapó.

²⁸ Aita, ɛpaae diyae yale kutó ereteiné atima haḡtamo ai *moni* sere ala kolóló, ɛ Spen hae kwia-paae faai wouraalu diḡ keleté waalopó. Ti ai *monita*, folosóro dotɛyale *aposel* whḡrapené ditere kutómó oleyale du ai ape.

²⁹ ɛ diḡ beterepaae wale sukamó, so whḡ tɛteróló kaae tare whḡ Kerisoné eratere wisi ala ɛ tuamó faayóló mo sɔratepa, diḡpaae eraai waalopóló kisipa mutapó.

³⁰ Térapa, no nerape-ó, da tɛteróló kaae tare whḡ Yesu Keriso tuamó betere alaró Deḡi Kepe Wisiné matere yaala sókó fole alatamo ɛ tuamó moleteiné diḡpaae sɛtere fo dapó. Ti noatepae, yaḡo yaaire ala yaqsóro sekɛi alané sesétu beterepa, diḡkélé ɛtamo ai sekɛ tuamó bitu, Kótóné ɛ tao sɔpóló momatu betae.

³¹⁻³² Ti ɛmó momaraaitere ala i ape. Judia fake Kótóné fo woseni haḡe betó mole whḡrapené ɛ daqsóro momaróo, Jerusalem bemó kae betero betere so whḡ tao sóró melaaire *moni* atima wisi tuétamo sɔpóló momaróo du betae. Téturaalu, Kótóné ama kisipané ɛtamo diḡ beterepaae wɔpóló depa, ti wóló, da fea ekei yóló sḡa wisi nóló betero póló, momatu betae.

³³ Térapa, hosaa muni deyóló mo dua betere ala mótu betere Kótó diḡ featamo betero póló yae. Mo kée. Teyó póló yae!

16

Pol-né ama fulumu whḡrapepaae kɔleó yale fo

1-2 Kenkria be huluamó betó mole Keriso so whiné kutó diratere so dané ne Fibi-ta, mo so wisipó. Atérapa, Kótóné kae betero betere so whiné mepaae so whi mo wisiyóló dape su dere kaae yóló, akélé Tale tuamó betere sopa, mo wisiyóló dape sae yóló i dere ape. Atéturaalu, a me ala ó me olakó yaya depa, ti diaaq a tao sae. Ti noatepae, ata so whi fea tao suraalu, ekélé mo wisiyóló tao su betere sopó.

³ Yesu Kerisoné doimó etamo betamó kutó diratere so Pirisilaró oma Akuilatamopaae koleó yae.

⁴ Ti atimaamo mené deléatei witere ala ini, halaainé e tao su betalepó. Atéteremó, yalokélé mepaae Juda meire fake Keriso so whinékelé, atimaamoné yale alamó Talepaae mo kée du betera-pó.

⁵ Atimaamoné bemó touraleta du betere Keriso so whipaaekélé koleó yae. Yalo hosaa mole no Epainetus-paaekélé koleó yae. Ti ata, Esia hae kwiamó betó mole so whi Yesu Kerisoné doimó Keriso betaaipa, folosóro api Keriso betale whipó.

⁶ Dia tao saai kisipa mutu, depe tukó wei kutó diale so Mariapaae koleó yae.

⁷ E fake whi e yale kaae, *dipula* beterale seké Adronikus-ró ama soma Junias-tamopaae koleó yae. Ti atimaamota, e Yesu Keriso tuamó betaaipa folosóro Keriso bitu, kale *aposel* whirape betere tuamó mo doasi doi mole soró whitamopó.

⁸ Tale tuamó bitu, yalo mo hosaa mole no Ampliatus-paae koleó yae.

⁹ Dá Yesu Keriso tuámó bituraalu, betá kutó ditere whi Urabanus-ró yálo mo hosaa mole no Stakis-tamopaae kọléó yae.

¹⁰ Yesu Keriso tuámó betepa, kaae kolóló whi wisipó du betale seké Apelesipaae kọléó yae. Aristobulus-né be whi so whipaaekélé kọléó yae.

¹¹ Yálo fake whi Herodion-paae kọléó yae. Narsisus-né bemó betó mole mepaae Tale tuámó betere so whipaae maaté kọléó yae.

¹² Tale tuámó bitu, mo depe tukó wei kutó ditu betale so tamo Tipaenaró Triposa-tamopaae kọléó yae. Me yálo mo hosaa mole ne Tale tuámó bitu, mo doasi depe tukó wei kutó ditu betale so Persis-paaekélé kọléó yae.

¹³ Tale tuámó betepa, sókó sóró kae beró betere whi Rufus-ró hamatamopaae kọléó yae. Ti ama hamata, yálo hae kaae bitu, ẹ tao su betale sopó.

¹⁴ Asinkritus, Flekon, Hermes, Patrobas, Hermas-sépi, atimatamo betó mole mepaae norapepaaekélé kọléó yae.

¹⁵ Filolokus, Julia, Nereus-ró ama nemata-mokélé, Olimpas-kélé, atimatamo betere Talené kae beteró betere so whi feapaaekélé kọléó yae.

¹⁶ Kótóné ama kae beteró betere so whi bitu, kọléó yóló apuóló, diasisitei kọlọ u tukó nuku, i tukó nuku du betae. I bemó betó mole Keriso fake so whinékélé diá feapaae kọléó i dere ape.

¹⁷ No nerape-ó, diapaae yó male mo bete mole fo wisi mupatei, mepaae kae kae họko fo yó matere whirapené diá betámó beteretei tekeróló, diaaọ du betere wisi ala taaróló, diá dée nalaqsóró, tika

kae bitu, ai wh̄irape mo hotowaró kaae tawae.

¹⁸ Ti noatepae, atei ala du betere wh̄irapeta, da t̄eteróló kaae tare wh̄i Yesu Kerisoné kutó diréni, atimané yaaire ala maaté ek̄leyóló du beterapó. Atéru, mo bete mole fo diriyóló tuénire so wh̄i dilikóló hāle mulóturaalu, mo felei foró dukiratere fotamo du betere wh̄irapené dīa k̄opaae falaq̄sóró wisiyóló kaae tawae.

¹⁹ Dīa fea Kótóné fo wosóló aq̄mó sukóló betó mulapó dere fo, i bemó betó mole so wh̄i feané wosalepó. Dīa ai ala erapóló deté fole fo yālo wose-turaalu, ę mo doa hāiné sukutu beterapó. Térapa, dowi ala mulapóló, só derané inire so wh̄i bitu, wisi ala bet̄a yaai, kisipa fosó fosóre so wh̄itóró betae.

²⁰ Mo hosaa muni deyóló dua betere ala mótu betere Kótóné Satan t̄eteróló, diaaq̄ hó aq̄mó beteratere ala mo felekemó yaai dapó. Da t̄eteróló kaae tare wh̄i Yesu Kerisoné hamokoróló hāle tao sere ala dīa tūapaae erópóló yae.

²¹ Ẽtamo bet̄a kutó ditere wh̄i Timotinékélé, yālo be wh̄i Lusias, Jeson, Sosipata, atimanékélé dīapaae k̄leó dapó.

²² I fo aș̄rale wh̄i ę Tertius da t̄eteróló kaae tare Tale tūamó bitu, yālo dīapaae k̄leó dapó.

²³ Ẽkélé, mepaae imó betó mole Keriso so wh̄ikélé, da fea touróló ọla nukua dere be tale Kaius-né dīapaae k̄leó dapó. I doasi be huluumó *moni* t̄eteróló kaae tare wh̄i Erastus-ró dané no Kuartus-tamoné dīapaae k̄leó dapó.

²⁵ Yesu Kerisoné yale ala i ape yóló, mió yālo yó mótu betere fo wisi diaaq̄ wosetu betepa, Tal-ené ama ai fonétei dīa diriyóló beterópóló, fotok̄o

sumó bulalérapó. Atére alamó ama doi doasi muópóló yae.

²⁶ Ai ala wisata, mo take bitiré wale whirapené kilini, kinóló moletei mo ti betó tare Kótóné ama fo eratere kóló whirapepaae i fo asẹ yae depa asẹ ipakalepó. Aita hẹle meipó. So whi feané i fo dosayóló kisipa duraalu, kinóló muale ala i haemó betó mole so whi feané Yesu Kerisopaae tuẹ tiki tiróló ẹ aomó bitu, ama ala eraté fu beterópóló hẹkearó beterapó.

²⁷ Atére Kótó betẹ fea ala fosó fosóre bete tale beterapa, ama doasi doi hẹle muó tanópóló, ẹ Yesu Keriso tuamó bitu, hale sóró horótu betae. Mo kée, téyópóló yae!

**Yesu Kerisoné So Whi Tao Sere Kisi Fo Wisi
The New Testament in the Falopa Language of Papua
New Guinea**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Folopa)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2009-10-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

0102a9df-173c-5a64-b766-14ab67a86105